

Македонски Телеком АД – Скопје

Одделни финансиски извештаи
за годината којашто завршува на
31 декември 2023

Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Одделни финансиски извештаи

Одделен извештај за финансиската состојба	1
Одделен извештај за сеопфатна добивка	3
Одделен извештај за парични текови	4
Одделен извештај за промени во главнината	5
Белешки кон одделните финансиските извештаи	6

Ова е македонски превод на мислењето од Извештајот на независниот ревизорот и финансиските извештаи на Друштвото оригинално издадени на англиски јазик

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

ДО ОДБОРОТ НА ДИРЕКТОРИ И АКЦИОНЕРИТЕ НА МАКЕДОНСКИ ТЕЛЕКОМ АД СКОПЈЕ

Извршивме ревизија на приложените одделни финансиски извештаи на МАКЕДОНСКИ ТЕЛЕКОМ АД Скопје (во понатамошниот текст „Друштвото“), кои се состојат од одделни извештајот за финансиската состојба на ден 31 декември 2023 година и одделни извештајот за сеопфатната добивка, одделни извештајот за промените во главнината и одделни извештајот за паричните текови за годината што тогаш завршува и преглед на значајни сметководствени политики и останати објаснувачки белешки.

Одговорност на раководството за одделни финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие одделни финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување и интерна контрола за која раководството смета дека е неопходна за подготвување на одделни финансиските извештаи кои не содржат материјално погрешно прикажување, без разлика дали тоа е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие одделни финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја извршивме нашата ревизија во согласност со Законот за ревизија и стандардите за ревизија кои се во примена во Република Северна Македонија. Овие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата на начин кој ќе ни овозможи да добиеме разумно уверување дека одделни финансиските извештаи не содржат материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува спроведување на постапки за собирање на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во одделни финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од значајно погрешно прикажување на одделни финансиските извештаи, настанато како резултат на измама или грешка. При проценувањето на овие ризици ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на одделни финансиските извештаи на Друштвото со цел дизајнирање на ревизорски постапки кои што се соодветни на околностите, но не и со цел на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на Друштвото. Ревизијата, исто така, вклучува и оценка за соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на одделни финансиските извештаи.

Веруваме дека ревизорските докази кои што ги имаме собрано се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

(продолжува)

Deloitte се однесува на едно или повеќе лица на Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), неговата глобална мрежа на друштва членки и нивните поврзани ентитети (заедно “Deloitte организација”). DTTL (уште познат под називот “Deloitte Global”) и сите негови друштва членки и поврзани лица претставуваат посебни и самостојни правни ентитети, кои едни кон други не можат да бидат обврзани ниту одговорни во однос на трети лица. DTTL и секое DTTL друштво член и поврзан ентитет е одговорно само за своите дела и пропусти, и не е одговорно за постапките на другите. DTTL не обезбедува услуги на клиентите. За да дознаете повеќе Ве молиме погледнете на <https://www2.deloitte.com/mk>.

Ова е македонски превод на мислењето од Извештајот на независниот ревизорот и финансиските извештаи на Друштвото оригинално издадени на англиски јазик

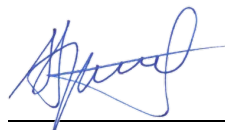
ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

ДО ОДБОРОТ НА ДИРЕКТОРИ И АКЦИОНЕРИТЕ НА МАКЕДОНСКИ ТЕЛЕКОМ АД СКОПЈЕ (продолжение)

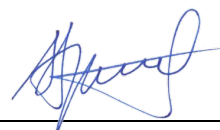
Мислење

Според наше мислење, одделни финансиските извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на МАКЕДОНСКИ ТЕЛЕКОМ АД Скопје на ден 31 декември 2023 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш завршува во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Дилоит ДОО Скопје

Александар Аризанов
Овластен ревизор
Директор

Александар Аризанов
Овластен ревизор

Скопје, 21 февруари 2024 година

Одделен извештај за финансиската состојба

Во илјади денари

	Белешка	На 31 декември	
		2023	2022
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	1.079.490	733.224
Побарувања од купувачи	7	3.067.706	2.920.187
Останати тековни финансиски средства	8	10.152	16.171
Останати тековни средства	9	241.086	283.077
Средства од договори	22.1	264.768	213.331
Залихи	10	338.464	419.613
Средства расположливи за продажба	11	13.710	323
Вкупно тековни средства		5.015.376	4.585.926
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	13	10.864.479	10.920.728
Права на користење на средства	12	412.342	435.548
Аванси за недвижности, постројки и опрема		4.147	4.147
Нематеријални средства	14	3.507.069	3.588.583
Побарувања од купувачи	7	401.798	551.281
Останати нетековни финансиски средства	8	2.759	6.029
Средства од договори	22.1	88.843	82.122
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	32.1	274.501	222.335
Останати нетековни средства	9	10.482	12.681
Вкупно нетековни средства		15.566.420	15.823.454
Вкупно средства		20.581.796	20.409.380

Одделен извештај за финансиската состојба

Во илјади денари

		На 31 декември	
	Белешка	2023	2022
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи	15	2.557.430	2.711.150
Останати финансиски обврски	16	560.865	583.205
Обврски од наем	17	132.700	130.814
Останати тековни обврски	18	215.417	198.399
Обврски од договори	22.1	278.708	265.448
Обврски за данок на добивка		61.640	38.493
Резервирања за обврски и плаќања	20	57.593	48.607
Вкупно тековни обврски		3.864.353	3.976.116
Нетековни обврски			
Останати финансиски обврски	16	329.992	402.887
Обврски од наем	17	264.222	294.508
Обврски од договори	22.1	27	37
Одложени даночни обврски	19	931	22.863
Резервирања за обврски и плаќања	20	70.256	73.511
Вкупно нетековни обврски		665.428	793.806
Вкупно обврски		4.529.781	4.769.922
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Останати резерви	2.12	958.389	958.389
Акумулирана добивка		8.707.437	8.294.880
Вкупно капитал	21	16.052.015	15.639.458
Вкупно капитал и обврски		20.581.796	20.409.380

Овие финансиски извештаи беа одобрени од страна на раководството на Македонски Телеком АД - Скопје на 21 февруари 2024 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 27 февруари 2024 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

Никола Љушев
Главен извршен директор

Славко Пројкоски
Главен директор за финансии

Горан Тиловски
Лидер на контрола,
сметководство и даноци
Овластен сметководител
Рег. Бр. 0105436

Одделен извештај за сеопфатна добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2023	2022
Приходи	22	11.975.353	11.845.137
Амортизација	12,13,14	(2.745.926)	(2.793.719)
Трошоци за вработените	23	(1.112.589)	(1.015.335)
Плаќања кон останати оператори	24	(1.123.234)	(1.026.645)
Очекувани кредитни загуби на побарувања од купувачи и останати средства	7	(204.540)	(197.730)
Останати расходи од работењето	24	<u>(4.533.812)</u>	<u>(5.033.866)</u>
Трошоци од работењето		(9.720.101)	(10.067.295)
Останати оперативни приходи	25	<u>85.497</u>	<u>35.723</u>
Оперативна добивка		2.340.749	1.813.565
Расходи од финансирање	26	(60.819)	(131.155)
Приходи од финансирање	27	<u>72.676</u>	<u>24.849</u>
(Расходи)/приходи од финансирање - нето		11.857	(106.306)
Добивка пред оданочување		2.352.606	1.707.259
Данок на добивка	28	<u>(272.255)</u>	<u>(206.980)</u>
Добивка за годината		2.080.351	1.500.279
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>2.080.351</u>	<u>1.500.279</u>
Информација за заработката по акција:			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	36	<u>24,12</u>	<u>17,39</u>

Одделен извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2023	2023
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		2.352.606	1.707.259
Корекции за:			
Амортизација	12,13,14	2.745.926	2.793.719
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	24	(1.013)	(1.500)
Добивка од промена на објективната вредност на финансиските средства	27	(52.166)	(7.415)
Очекувани кредитни загуби на побарувања од купувачи	7	137.394	138.821
Нето зголемување на резервирања	20	62.385	173.130
Нето добивка од продажба на недвижности, постројки и опрема	25	(11.872)	(22.419)
Приходи од дивиденди	27	(16.422)	(11.823)
Расходи од камати	26	57.384	45.599
Приходи од камати	27	(360)	(2.449)
Останати непарични ставки (IFRS 15 ефект и ефект промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства)		(13.622)	(14.120)
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		5.260.240	4.798.802
Промена на средства кои припаѓаат во обртен капитал		(48.517)	(535.132)
Премена на обврските кои припаѓаат во обртен капитал		(138.299)	657.165
Парични средства добиени од работењето		5.073.424	4.920.835
Платени камати	16,17	(49.640)	(44.283)
Платени резервации	20	(46.074)	(181.357)
Платени даноци		(271.040)	(214.132)
Паричен тек добиен од оперативни активности		4.706.670	4.481.063
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.605.741)	(2.147.168)
Набавка на нематеријални средства		(425.683)	(1.199.684)
Наплатени заеми		3.849	4.563
Приливи по основ на депозити во банки	6	-	677.897
Приливи од дивиденди		16.422	11.823
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		17.899	42.817
Примени камати		360	2.449
Паричен тек користен во инвестициони активности		(1.992.894)	(2.607.303)
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди	29	(1.667.341)	(1.721.037)
Исплата на закупи (главнина)	17	(138.048)	(146.607)
Исплата на обврски за ТВ права	16	(562.464)	(561.334)
Паричен тек користен во финансиски активности		(2.367.853)	(2.428.978)
Нето зголемување/(намалување) на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		345.923	(555.218)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		733.224	1.291.406
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		343	(2.964)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	1.079.490	733.224

Одделен извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белешка	Акционерски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2022		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.516.581	15.861.159
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.500.279	1.500.279
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.721.980)	(1.721.980)
Состојба на 31 декември 2022	21	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.294.880	15.639.458
Состојба на 1 јануари 2023		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.294.880	15.639.458
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	2.080.351	2.080.351
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.667.794)	(1.667.794)
Состојба на 31 декември 2023	21	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.707.437	16.052.015

Белешки кон одделните финансиски извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на друштвото Македонски Телеком АД – Скопје.

Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Северна Македонија и водечки давател на телекомуникациски услуги. Друштвото ги обезбедува следниве услуги како за приватни, така и за деловни корисници: говорни и податочни услуги преку мобилна и фиксна мрежа, интернет услуги, конвергентни услуги, дигитална телевизија и напредни Cloud и ИКТ решенија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во сопственост на Маџар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

Телекомуникацискиот сектор во Република Северна Македонија е регулиран со Законот за електронски комуникации (ЗЕК) кој е донесен во март 2014 година (Службен весник бр. 39 од 28 февруари 2014 година) како примарно законодавство и правилници како секундарно законодавство.

Друштвото се котира на Македонската берза (МБ) во сегментот задолжителна котација повеќе од 10 години. Како котирана компанија, таа има постојани и специфични обврски за обелоденување кон МБ, како и кон нејзините инвеститори. Со цел да биде транспарентна кон инвеститорите, Друштвото исто така го одржува сегментот Односи со инвеститори на својата веб-страница којшто содржи корисни податоци, дополнително на законски потребните податоци, како чекор понатаму кон добра практика на корпоративно управување.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. „Кеј 13 Ноември“ бр. 6, 1000 Скопје, Република Северна Македонија. Просечниот број на вработени во Друштвото врз основа на часови на работа во текот на 2023 година беше 899 (2022: 860).

1.2. Влијанието на конфликтот во Украина и економската криза врз бизнисот и врз финансиските извештаи

Годишната стапка на инфлација се забавува и на крајот од 2023 година, распонот на инфлацијата во однос на еврозоната дополнително се намалува. Сепак, просечната стапка на инфлација за 2023 година е измерена на околу 10% со најновите извештаи на ММФ за земјата и сè уште е на релативно високо ниво во споредба со историскиот просек. Цените на основните производи, главно прехранбената компонента, и натаму бележат надолни прилагодувања, но овој ефект многу бавно и незадоволително се инкорпорира во домашните цени. Иако се очекува натамошен пад на цените, неизвесноста на идните цени на берзите сè уште опстојува поради тековните воени конфликти.

Тековниот воен конфликт во Украина и поврзаните санкции насочени против Руската Федерација како и другите тековни воени конфликти може да извршат дополнително влијание врз европската и глобалната економија, покрај влијанието што веќе го извршија врз цените на енергијата, како што беше дискутирано погоре. Друштвото нема значајна директна изложеност на Украина, Русија или Белорусија. Сепак, влијанието врз општата економска ситуација може да резултира со потреба од ревидирање на одредени претпоставки и проценки во иднина. Друштвото го почувствува влијанието на кризата преку зголемените цени на енергијата. Идно долгорочно влијание може да се изврши на обемот на тргување, паричните текови и профитабилноста. Сепак, освен зголемените трошоци за енергија, Друштвото не почувствува други влијанија од конфликтот во Украина до датумот на овие финансиски извештаи.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Финансиските извештаи на Друштвото се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ), со користење на сметководство на пресметковна основа, со исклучок на информациите за паричните текови.

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи во согласност со МСФИ подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што оценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.1.1. Стандарди, измени и толкувања ефективни од 1 јануари 2023 година, кои имаат влијание на сметководствената политика на Друштвото:

Назив на стандардот	Резиме на измената	Импакт на финансиските извештаи	Датум на примена
МСФИ 17 и дополнувања на МСФИ 17	Договори за осигурување; МСФИ 17 стандардот се однесува на сметководството за договорите за осигурување и го заменува МСФИ 4 стандардот. Одложување на првичната примена на МСФИ 17 стандардот до 1 јануари 2023 година. Дополнувањата кон стандардот, коишто се однесуваат на специфични теми, се насочени на помош на субјектите при спроведување на стандардот и избегнување на значителна загуба на корисни информации	Нема влијание врз финансиските извештаи на Друштвото	1 јануари 2023 година
Дополнувања кон МСС 1	Презентација на финансиските извештаи; Обелоденување на материјални информации за сметководствената политика наместо значајни сметководствени политики. Покрај тоа, дополнета е МСФИ Изјавата за практикување 2	Нема материјално влијание врз финансиските извештаи на Друштвото	1 јануари 2023 година

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.1.2. Стандарди, измени и толкувања ефективни од 1 јануари 2023 година, кои имаат влијание на сметководствената политика на Друштвото (продолжува):

Дополнувања кон МСС 8	Сметководствени политики, промени во сметководствените проценки и грешки; Воведување на дефиницијата за „сметководствени проценки“ и други вклучени дополнувања коишто ќе им помогнат на субјектите да ги разликуваат измените во сметководствените политики од измените во сметководствените проценки	Нема материјално влијание врз финансиските извештаи на Друштво	1 јануари 2023 година
Дополнувања кон МСС 12	Даноци на добивка; Одложен данок во врска со средствата и обврските што произлегуваат од една трансакција	Нема материјално влијание врз финансиските извештаи на Друштво	1 јануари 2023 година
Дополнувања на МСФИ 17	Договори за осигурување; Иницијална примена на МСФИ 17 и МСФИ 9 – Споредливи информации; Опции за транзиција поврзани со споредливи информации за финансиските средства кои се признаваат со иницијалната примена на МСФИ 17, и насочени на помош на субјектите при спроведување на стандардот и избегнување на неусогласеност помеѓу финансиските средства и договорни обврски од осигурување и со тоа да се подобри користа од споредливите информации за корисниците на финансиските извештаи.	Не е применливо	1 јануари 2023 година

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.1.1. Стандарди, измени и толкувања ефективни од 1 јануари 2023 година, кои имаат влијание на сметководствената политика на Друштвото (продолжува):

Измени и дополнувања на МСС 12	Меѓународна даночна реформа – Правила на Моделот на вториот столб. Со измените и дополнувањата се воведува привремен исклучок од сметководствените барања за одложени даноци во МСС 12, така што субјектот нема ниту да признава ниту да обелоденува информации за одложените даночни средства и обврски поврзани со даноците на добивка од Вториот столб.	Друштвото го примени исклучокот да не ги признава и обелоденува информациите за одложените даночни средства и обврски поврзани со даноците на добивка од вториот столб на ОЕЦД. Друштвото продолжува да го проценува влијанието на законодавството за даноци на добивка од Вториот столб врз неговото идно финансиско работење. Исто така, нема измени во локалното даночно законодавство во Република Северна Македонија кои ќе се однесуваат на правилата за минимален глобален данок според Насоките на ОЕЦД.	Веднаш и на 1 јануари 2023 година
--------------------------------	--	--	-----------------------------------

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.1.2. Стандарди, амандмани и толкувања кои сè уште не се ефективни на 31 декември 2023 година и не се претходно усвоени од Друштвото и други очекувани промени за 2024 и 2025 година

Назив на стандардот	Резиме на измената	Импакт на финансиските извештаи	Датум на примена
Стандарди кои се усвоени од ЕУ			
Измени на МСС 1	Презентирање на финансиските извештаи; Класификација на обврските како тековни или нетековни и Одложување на датум на влегување во сила	Не се очекуваат материјални влијанија врз финансиските извештаи на Друштвото	1 јануари 2024 година
Измени и дополнувања на МСФИ 16 Наеми	Обврска за наем во трансакции за продажба и повратен наем; Со измените и дополнувањата се додаваат барања за последователно мерење за трансакциите за продажба и повратен наем коишто ги исполнуваат барањата на МСФИ 15 Приходи од договори со купувачи коишто треба да бидат книжени како продажба.	Не се очекува материјално влијание во финансиските извештаи на Друштвото	1 јануари 2024 година
Стандарди кои не се усвоени од ЕУ*			
Измени и дополнувања на МСС 7	Со измените и дополнувањата се додава цел за обелоденување во МСС 7 според која од субјектот се бара да обелодени информации за финансиски аранжмани со добавувачите кои им овозможуваат на корисниците на финансиските извештаи да ги проценат ефектите од тие аранжмани врз обврските и паричните текови на субјектот. Дополнително, МСФИ 7 беше изменет за да се додадат финансиските аранжмани со добавувачи како пример во рамките на барањата за обелоденување информации за изложеноста на субјектот на концентрација на ликвиден ризик.	Не се очекува материјално влијание. Друштвото продолжува да го проценува влијанието на идните финансиски аранжмани со добавувачите.	1 јануари 2024 година
Измени и дополнувања на МСС 21	Ефекти од промени на девизните курсеви; Недостаток на можност за размена; ОМСС издаде измени на МСС 21 со кои од компаниите ќе се бара да обезбедат покорисни информации во нивните финансиски извештаи кога валутата не може да се размени во друга валута.	Не е применливо	1 јануари 2025 година

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.1.2. Стандарди, амандмани и толкувања кои сè уште не се ефективни на 31 декември 2023 година и не се претходно усвоени од Друштвото и други очекувани промени за 2024 и 2025 година (продолжува)

*За стандардите што сè уште не се потврдени од ЕУ, датумот на првичното донесување утврдено од Меѓународниот одбор за сметководствени стандарди (ОМСС) во моментот се смета дека е од датумот на првичното донесување.

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациска валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари (МКД) кој е функционална и презентациска валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во македонски денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во македонски денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се претвораат во македонски денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Курсот којшто се користи е објавениот среден курс на Народна Банка на Република Северна Македонија.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември беа како што следи:

	2023	2022
	МКД	МКД
1 УСД	55,65	57,65
1 ЕУР	61,50	61,49

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (финансиски инструменти по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

Објективната вредност на финансиските инструменти кои се тргуваат е одредена повикувајќи се на нивната пазарна цена на крајот на известувачкиот период. Ова е најчесто применливо за финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски е исто така одредена со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Претпоставките кои се применети во пресметките на објективна вредност се предмет на неизвесности. Промените во претпоставките кои се применети во пресметките може да имаат влијание на сегашните вредности, објективните вредности и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските инструменти. Анализата на сензитивност поврзана со финансиските инструменти на Друштвото се дадени во белешка 3.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства

Друштвото ги класифицираше своите финансиски средства врз основа на:

- деловниот модел на субјектот за управување со финансиски средства и
- карактеристиките на договорни парични текови во однос на финансиските средства

во следните категории:

- според амортизирана вредност, доколку двата услови дадени во продолжение се исполнети:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е да се чуваат финансиски средства за да се наплатат договорните парични текови и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.
- според објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (FVOCI) доколку се исполнети и двата услови дадени во продолжение:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е постигната со наплатата на договорните парични текови и продажбата на финансиски средства и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.
- според објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL) освен доколку не се класифицирани во претходните категории.

За целите на класификацијата дадена погоре:

- главнината е објективната вредност на финансиското средство при првичното признавање
- каматата се состои од надомест за временската вредност на пари, за кредитниот ризик поврзан со главнината којашто е доспеана, а неплатена во текот на конкретен временски период и за други основни ризици и трошоци од заеми, како и профитна маргина.

Стандардните купопродајби на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, датумот на кој Друштвото ќе се обврзе да го купи или продаде средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трошоци за трансакцијата, за сите финансиски средства коишто не се евидентирани преку добивката или загубата. Финансиските средства коишто се евидентирани според објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат според објективна вредност, а трошоците за трансакцијата се евидентираат како трошок во добивката или загубата.

Финансиските средства престануваат да се признаваат со истекувањето или пренесувањето на правата за прием на паричните текови од инвестициите. Финансиските средства се сметаат за пренесени кога ќе се пренесат договорните права за прием на парични текови од финансиските средства или договорните права за прием на парични текови од финансиските средства се задржани, но постои договорна обврска за плаќање на паричните текови на еден или повеќе приматели во рамките на аранжман којшто е во согласност со условите утврдени во МСФИ 9. Какви било добивки или загуби од престанокот на признавањето се признаваат во рамките на добивката или загубата и се пресметуваат како разлика помеѓу (а) износот на надоместот којшто е примен и целокупната кумулативна добивка или загуба којашто била признаена во останата сеопфатна добивка и (б) сегашната вредност којашто престанува да се признава.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства (продолжува)

- Оштетување на финансиски средства

Во зависност од деловниот модел на Друштвото и карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства, финансиските средства последователно се мерат според амортизирана вредност, според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка или според објективна вредност преку добивката или загубата.

Друштвото ги проценува на секој датум на билансот на состојба очекуваните кредитни загуби.

Настани на загуба можат да бидат:

- значителна финансиска потешкотија на издавачот или обврзникот;
- прекршување на договорот, како на пример неплаќање или доцнење со плаќањето на каматата или на главнината;
- доверителот, од економски или правни причини поврзани со финансиската потешкотија на должникот, му доделил концесија на должникот која инаку доверителот не би ја земал предвид;
- станува веројатно дека должникот ќе влезе во стечај или друга финансиска реорганизација;
- исчезнување на активниот пазар за тоа финансиско средство како резултат на финансиски потешкотии; или
- воочливи податоци кои укажуваат на тоа дека постои мерливо намалување на проценетите идни парични текови од група финансиски средства од првичното признавање на тие средства, иако намалувањето сè уште не може да се идентификува кај поединечни финансиски средства во групата, вклучувајќи:
- неповолни промени во платежниот статус на должниците во групата (зголемен број на задоцнети плаќања); или и
- национални или локални економски услови кои соодветствуваат со неисполнувањето на обврските во однос на средствата во групата (на пр. зголемување на стапката на невработеност во географската област на должниците или неповолни промени во условите на индустријата кои имаат влијание врз должниците во групата).

Мора да се признае исправка за загуба за финансиските средства мерени според амортизирана вредност и според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка. Исправката за загуба мора да се признае преку добивката или загубата и истата ја намалува сегашната вредност на релевантното финансиско средство мерени според амортизирана вредност. Во случај на финансиски средства мерени според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, соодветната ставка за пребивање е признаена во останатата сеопфатна добивка и истата не ја намалува сегашната вредност на финансиското средство.

Исправките за загуба треба исто така да се признаат за побарувања од наеми, средства од договори како што е утврдено во МСФИ 15, договори за финансиски гаранции и обврски за заеми поврзани со заеми коишто подлежат на каматна стапка различна од онаа што доминира на пазарот.

Треба да се примени поедноставен пристап за да се проценат и да се евидентираат кредитните загуби за побарувањата од купувачи.

- Поедноставен пристап

Сите финансиски инструменти што подразбираат поедноставен пристап се мерат според очекуваната кредитна загуба во текот на целиот животен век. Поедноставен пристап се применува само за побарувањата од купувачи. Друштвото е запознато од потребата за примена на општиот пристап за паричните средства и еквивалентите на паричните средства, депозити во банки, заеми за вработени и останатите финансиски побарувања, сепак направена е проценка дека можната загуба за овие финансиски средства е нематеријална за финансиските извештаи. Сепак, Друштвото ја проценува и вреднува потребата од загуба за овие финансиски средства. На крајот на секоја година, Друштвото повторно го евалуира пристапот за утврдување на нивото на очекуваните кредитни загуби и оценува потребата од развој на општ пристап со цел да ја пресмета очекуваната кредитна загуба за другите финансиски средства (освен побарувањата од купувачи). Според тоа, освен во случај на несолвентност, ниту какви било показатели за зголемување на кредитниот ризик, ниту какво било доцнење со отплата, не се релевантни во рамките на поедноставениот пристап.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства (продолжува)

Поедноставениот пристап е применлив за побарувања од купувачите на Друштвото. Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во следните категории:

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност
- (б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL)

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност:

Следниве ставки се доделуваат на оваа категорија

- пари и парични еквиваленти;
- депозити во банки;
- побарувања од купувачи;
- заеми на вработени;
- останати побарувања.

Финансиските средства по амортизираната вредност првично се признаваат според објективната вредност и потоа се евидентираат по амортизираната вредност со користење на методата на ефективна каматна стапка (релевантна само за побарувања со долгорочно доспевање).

Парични средства и еквиваленти на паричните средства

Паричните средства и еквивалентите на паричните средства се состојат од парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување во банки и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Депозити во банки

Депозитите во банки со првичен рок на доспеаност над 3 месеци вклучуваат депозити во банка и други ликвидни депозити и хартии од вредност со првичен рок на доспеаност над три месеци.

Побарувања од купувачи и останати побарувања

Обврските кон и побарувањата од други мрежни оператори се прикажуваат како нето износи кога постои право на пребивање и износите се порамнуваат на нето основа (како што се побарувања и обврски поврзани со меѓународен сообраќај).

Друштвото пресметува загуби од спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои се јавуваат како резултат на неможноста корисниците да ги извршат потребните плаќања. За најголемите купувачи и странските купувачи оштетувањето е пресметано на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметано на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање. Овие фактори се разгледуваат периодично, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на очекувани кредитни загуби коишто се признаени досега.

Кога ќе се утврди дека нема потреба од проценка на кредитниот ризик кај поединечно проценети побарувања, ставката треба да се вклучи во групата на побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик и да се процени колективно дали има оштетување. Побарувањата кои поединечно се проценуваат во однос на оштетување и за кои треба да се признае или да продолжува да се признава загуба од оштетување, не се вклучуваат во колективна проценка на оштетувањето.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства (продолжува)

Постојат две категории за пресметување на оштетување за побарувања од купувачи:

- за фактури кои се доспеани
- за фактури кои сеуште не се доспеани

Во случај на колективна проценка, загубата од кредитниот ризик се проценува примарно на база на старосна структура на побарувањата. , се подготвува листа базирана на старосната структура на доспеани побарувања, а износот на оштетувањето се пресметува со множење на стапките на загубата од оштетување базирани на загуба од претходни периоди со износот на побарувањата.

Стапките на загубата од оштетување се пресметуваат врз основа на искуството со историска загуба, прилагодени врз основа на тековните податоци и идните променливи, односно макроекономските фактори коишто влијаат на очекуваната кредитна загуба. Практично, сите релевантни макроекономски влезни податоци и очекуваната кредитна загуба се ставени во модел на повеќекратна регресија и корелација со цел да се рефлектираат ефектите од сегашните и идните услови кои не влијаеле на периодот на кој се заснова искуството со историската загуба и да се отстранат ефектите од условите во историскиот период кои моментално не постојат. Такви информации можат да бидат, на пример, внатрешни промени во процесите на фактурирање и опомену за плаќање на долг, како и макроекономски фактори како што се стапката на инфлација, стапката на невработеност, бруто-долгот на Владата како процент од БДП, вкупниот долг на корпоративниот сектор како процент од БДП и расходите за комуникации како процент од вкупната лична потрошувачка по домаќинство.

Стапките на загубата од оштетување користени во 2023 година:

Групи на доспеаност	Приватни корисници		Деловни корисници							
	фиксна	мобилна	Клучни корисници		Институции		Големи корисници		Останати деловни корисници	
			фиксна	мобилна	фиксна	мобилна	фиксна	мобилна	фиксна	мобилна
Доспеаност 0	1,5%	1,3%	0,6%	0,7%	1,9%	0,2%	1,3%	0,8%	3,7%	1,9%
Доспеаност 1-30 денови	6,6%	3,2%	2,3%	1,2%	3,5%	0,4%	4,0%	1,7%	9,7%	3,8%
Доспеаност 31-60 денови	17,7%	30,8%	6,1%	3,5%	4,9%	0,9%	9,9%	4,8%	17,0%	7,4%
Доспеаност 61-90 денови	34,7%	38,7%	10,8%	7,4%	6,0%	1,5%	17,7%	16,8%	23,2%	39,5%
Доспеаност 91-180 денови	58,4%	51,8%	17,6%	19,6%	12,3%	3,0%	23,1%	30,0%	38,2%	66,8%
Доспеаност 181-365 денови	74,9%	63,7%	26,6%	39,0%	19,0%	7,1%	42,7%	40,5%	64,4%	81,1%
Доспеаност 366-540 денови	81,2%	66,0%	34,3%	57,5%	23,2%	24,0%	56,4%	42,8%	85,5%	88,9%
Доспеаност 541-720 денови	82,6%	73,8%	48,2%	73,5%	24,9%	50,5%	59,6%	51,6%	93,8%	91,3%
Доспеаност над 721 денови	98,5%	99,2%	98,3%	98,6%	98,7%	98,3%	98,7%	98,6%	99,8%	99,7%

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства (продолжува)

Стапките на загубата од оштетување користени во 2022 година:

Групи на доспеаност	Приватни корисници		Деловни корисници							
	фиксна	мобилна	Клучни корисници		Институции		Големи корисници		Останати деловни корисници	
			фиксна	мобилна	фиксна	мобилна	фиксна	мобилна	фиксна	мобилна
Доспеаност 0	1,5%	1,3%	0,6%	0,6%	2,7%	0,2%	1,4%	0,7%	3,8%	2,1%
Доспеаност 1-30 денови	7,0%	3,1%	2,6%	1,0%	4,6%	0,3%	3,7%	1,4%	10,9%	4,1%
Доспеаност 31-60 денови	18,7%	31,4%	6,2%	2,9%	6,8%	0,8%	9,7%	3,9%	21,1%	7,9%
Доспеаност 61-90 денови	41,5%	39,6%	9,5%	5,8%	8,8%	1,3%	17,1%	15,0%	30,0%	42,8%
Доспеаност 91-180 денови	58,8%	54,3%	20,3%	16,5%	13,6%	2,5%	21,9%	25,6%	38,4%	66,8%
Доспеаност 181-365 денови	77,6%	67,5%	36,0%	47,6%	17,8%	5,5%	41,8%	35,3%	68,6%	75,4%
Доспеаност 366-540 денови	86,8%	69,3%	50,2%	57,7%	20,1%	18,4%	55,0%	37,0%	74,7%	86,6%
Доспеаност 541-720 денови	94,1%	78,9%	70,7%	70,1%	32,2%	52,0%	58,0%	45,0%	85,0%	89,7%
Доспеаност над 721 денови	98,6%	99,1%	98,2%	98,4%	98,4%	98,1%	98,6%	98,4%	99,8%	99,6%

Кога се ќе утврди дека побарувањето од купувачот е ненаплатливо, истото се отпишува од Побарувања од купувачи.

Условите под кои побарувањата од купувачи се предмет на отпис се како што следува: пресуда во корист на корисникот; известување од суд или извршител за починати лица (должници), иселени должници чишто живеалишта не можат да се утврдат итн.; доставена умреница за починато лице пред утужување со цел да не се зголеμουваат трошоците за понатамошни постапки во согласност со релевантните законски прописи; завршен стечај или ликвидација за оној дел од побарувањето којшто останува ненаплатен и избришан правен субјект од Централниот регистар на РСМ; во случај на долгови коишто не се утужени, а Друштвото нема механизми за присилна наплата; долгови коишто се постари од 10 години поради апсолутна застареност.

Последователните враќања на износите кои се претходно отпишани се пребиваат со Очекувани кредитни загуби на побарувања од купувачи и останати средства. Во текот на периодот МКД 4 милиони се наплатени побарувања кои биле отпишани во претходни периоди (2022: МКД 5 милиони).

Доколку во некој последователен период износот на загубата од оштетување се намали, претходно признаената загуба од оштетување ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка. Враќањето не резултира во сегашна вредност на финансиското средство што го надминува износот што амортизираната вредност би го имала доколку оштетувањето не било признаено на датумот на анулирање на износот на оштетувањето.

Заеми на вработени

Заемите на вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на доделениот заем и првичната објективна вредност на заемот на вработениот се признава како однапред платени користи за вработените со што се намалуваат заемите од вработените. Каматите од дадените заеми пресметани по методот на ефективна камата се признаваат како финансиски приходи, додека однапред платените користи на вработените се амортизираат како Трошоци за вработените рамномерно за времетраењето на заемот. Програмата не е активна за доделување на нови заеми. Друштвото престана да дава заеми за вработените во 2013 година.

Загуба од оштетување на заемите на вработени, се признава во добивката или загубата (Очекувани кредитни загуби на побарувања од купувачи и други средства). Во текот на периодот нема материјално значајно оштетување признато за овие финансиски средства.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.3.1. Финансиски средства (продолжува)

(б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата

Категорија „финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ вклучува сопственички инструменти. Финансиското средство се класифицира во оваа категорија ако Друштвото управува со тоа средство и донесува одлуки за купување и продажба врз основа на неговата објективна вредност во согласност со инвестициската стратегија на Друштвото за чување на инвестиции во портфолиото додека не се појават поволни пазарни услови за негова продажба.

Финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се евидентираат според објективната вредност. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност на категоријата „финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настанале.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да прима плаќања и кога приливот на економски користи е веројатен.

2.3.2. Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучува трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови договори со обврзувачки период за користење на услугата, како дел од профитабилен договор за услуги. Друштвото ја проценува потребата од исправка за ефектите од нето реализациона вредност на регуларна основа. Доколку продажна цена е пониска од набавната, поради ефектот од нето реализациона вредност, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Двата критериуми, непосредна достапност и многу веројатна продажба, мора да се исполнат за да се класифицира средство како средство наменето за продажба. Овие средства се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и рабати и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демантирање и отстранување на средството, како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37-Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Во 2011 година беше донесен Закон за постапување со нелегално изградени објекти, според кој Друштвото ќе има одредени издатоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и инфраструктурата на фиксната телефонија во согласност со применливите закони во Република Северна Македонија. Друштвото ги капитализира овие издатоци при нивното настанување. Издатоците што се капитализирани се вклучени во рамките на Недвижности, постројки и опрема (види белешка 13).

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се отпишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.6. Недвижности, постројки и опрема (продолжува)

Кога средствата се отуѓуваат или кога Друштвото ќе заклучи дека нема економска корист од употреба на средствата, средството се расходува, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и резултатот се признава како добивка/загуба од отуѓување.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата.

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема (види белешка 13).

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2023	2022
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски центри	7-10	7-10
Базни станици	10	10
Компјутери	4	4
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	5-10	5-10
Останато	2-15	2-15

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат. Нови софтверски модули, кои не може да се користат независно од постоечкиот софтвер (верзии), туку комбинирани со функционалностите на основната верзија и се имплементации на подобрен софтвер, кои се карактеризираат со систематски надградби, ревизии или проширувања на претходните верзии на постоечкиот софтвер претставуваат последователни трошоци за претходната верзија и се капитализираат доколку тие ги исполнуваат критериумите за капитализација, односно, доколку се совпаѓаат со креирањето на дополнителни функционалности. Како резултат на тоа, трошоците за верзиите се капитализираат како дел од основната верзија и се амортизираат заедно со остатокот од сегашната вредност во текот на преостанатиот корисен век на основниот софтвер. Ако постојат индикации дека софтверот ќе се користи подолго од тековниот корисен век како резултат на дополнително капитализирани трошоци, корисниот век на основната верзија на софтверот се ревидира, и доколку е применливо се продолжува.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.7. Нематеријални средства (продолжува)

Основните активности на Друштвото се во областа на фиксната и мобилната телефонија во Република Северна Македонија. Вообичаено, за овие активности потребно е стекнување на лиценци/права на користење на радиофреквенции, кои најчесто содржат иницијални надоместоци и годишни надоместоци. За секоја стекната лиценца/право на користење на радиофреквенција, Друштвото проценува дали износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери на почетокот на периодот на важност на лиценцата. Доколку Друштвото процени дека износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери, сегашната вредност на идните годишни надоместоци се капитализира како дел од набавната вредност на лиценцата, во спротивно ваквите надоместоци се признаваат како трошоци (Останати расходи од работењето) во периодот за кој се однесуваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 14).

Права за емитување на телевизиски содржини се капитализираат како нематеријални средства ако сите од наведените услови се остварени: сигурноста на испораката на содржината, нераскинлив рок на договорот од најмалку 12 месеци и тоа дека набавната вредност на правата може со сигурност да се процени. Права за емитување на телевизиски содржини се амортизираат во текот на времетраењето на договорите. Финансиските обврски кои произлегуваат од капитализираните права за емитување на телевизиски содржини се признаваат во извештајот за финансиската состојба како останати финансиски обврски. Амортизирањето на дисконтот се признава како Расходи од камати и се признаваат во категоријата Расходи од финансирање. Соодветно, одливот на парични средства по овој основ се признаваат како парични текови од финансиски активности.

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2023	2022
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	18
TB права	1-3	1-3
3G и 2G лиценци	10	10
4G лиценца	7-20	7-20
5G лиценца	15	15

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот од кој се расположливи за употреба. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно (види белешка 14).

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат за оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units - CGUs).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како пондериран просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал. Премија за издадени акции се класифицираат во акционерски капитал и претставува износ кој е остваран над номиналната вредност на издадените акции.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, вклучувајќи ги и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите како сопствени акции се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции повторно се издаваат состојбата на сопствени акции се намалува за вредноста по која што се купени акциите, а се зголемува капиталот, додека добивката или загубата се признаваат во капиталот (Акумулирана добивка). Трансакциите поврзани со сопствените акции се евидентираат на денот на трансакцијата.

2.12. Останати резерви

Согласно локалната законска регулатива, Друштвото е обврзано да издвојува минимум 5 проценти од нето добивката за годината во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десеттина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.13. Приходи

Приходите од продажбите на услуги и опрема (видете белешка 22) се прикажуваат без ДДВ и попусти.

Основниот принцип на МСФИ 15 е компаниите да го признаваат приходот за да се отслика трансферот на стоки или услуги до купувачите во износи кои го одразуваат надоместокот (односно, плаќањето) на кој компанијата очекува да има право за размена на тие стоки или услуги.

Приходот се признава кога или како што обврските за извршување ќе се исполнат преку пренесување на контролата на ветените стоки или услуга на купувачот. Контролата или се префла со текот на времето или во одреден момент од времето, што влијае на тоа кога ќе се евидентира приходот.

Како практично решение, Друштвото го применува упатството на група на договори со слични карактеристики наместо на еден договор со купувач. Пристапот на портфолио е прифатлив ако Друштвото разумно очекува дека ефектот од примената на пристапот на портфолио на група договори или група на обврски за извршување материјално не би се разликувал од тоа ако секој договор или обврска за извршување се земат предвид посебно. Тоа значи дека портфолио на договор со слични карактеристики не мора да има хомогени производи вклучени во овие договори.

Главни принципи:

- Доколку Друштвото работи со пренесување стоки или услуги на купувач пред истиот да го плати надоместот или пред да доспее плаќањето, Друштвото ќе го евидентира договорот како средство од договор, не вклучувајќи ги износите евидентирани како побарување. Договорно средство претставува право на Друштвото на надомест во замена за стоките или услугите коишто Друштвото му ги пренело на купувачот.
- Во случај на аражмани што опфаќаат повеќекратни елементи (на пример, договор за мобилна телефонија плус мобилен уред) со субвенционирани производи коишто се доставуваат однапред, поголем дел од вкупниот надомест се должи на компонентата којашто е доставена однапред (мобилен уред), за што е задолжително предвремено признавање на приходите. Ова доведе до признавањето на нешто што е познато како средство од договори - побарување коешто произлегува од договор со купувач којшто сеуште не стапил законски во сила - во извештајот за финансиската состојба.
- Истовремено, тоа резултираше со повисоки приходи од продажбата на добра и стоки и со пониски приходи од обезбедување услуги.
- Трошоците за продажните провизии (трошоци за стекнување купувачи) треба да бидат капитализирани во ставката за трошоци од договори, прикажани во Побарувања од купувачи и други средства во рамките на извештајот за финансиската состојба и признаени во текот на проценетиот период на задржување на купувачот.
- Подоцнежното признавање на приходите е задолжително во случаите кога се доделени "материјални права", како што е понудата на дополнителни попусти за идни купувања на идни производи.
- Обврските од договори (коишто, како одложени приходи, веќе биле признаени како обврски во минатото, а со транзицијата се рекласифицирани) сега се пребиваат со средствата од договори за секој договор со купувач.
- За целите на утврдување дали Друштвото продава производи за сопствена сметка (налогодавател = бруто приходи) или за сметка на трети лица (посредник = нето приходи), не беше направена материјална промена по примена на барањата на МСФИ 15.
- Значителна компонента на финансирање не се зема предвид во однос на износот и времето на признавањето на приходите доколку периодот помеѓу пренесувањето на ветените стоки или услуги на купувачот и плаќањето од страна на купувачот за таквите стоки или услуги е една година или помалку.
- Доколку ветувањето да се додели одредена лиценца е одделно од другите ветиени стоки или услуги во договорот, тогаш ветувањето да се додели лиценца претставува посебна обврска за извршување и Друштвото ќе утврди дали лиценцата ќе му се пренесе на купувачот во конкретно време или со текот на времето.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.13.1. Приходи од фиксна и мобилна телефонија, вклучително и продажбата на уреди

Приходот првенствено произлегува од услуги обезбедени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците вообичаено вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај.

Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Друштвото им овозможува на купувачите теснопојасен и широкопојасен пристап до неговата фиксна, мобилна и телевизиска мрежа.

Приходите од услуги со премиум тарифа (говорни и неговорни) се признаваат на бруто основа кога обезбедувањето на услугите преку мрежата е одговорност на Друштвото, при што Друштвото ги утврдува цените на овие услуги и ги сноси значителните ризици за овие услуги, што се инаку претставени на нето основа.

Купувачите можат исто така да купат припејд картички за мобилен, јавни говорници и интернет кредити („припејд картички“) кои им овозможуваат на тие купувачи да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Купувачите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката е поминат со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се купувачи на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други даватели на услуги и останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за терминирање или транзитирање на телефонски разговори во мрежата. Овие приходи од големопродажен (дојдовен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекации) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен давател на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаени во периодот на користење на мрежата.

Договорите што се склучуваат со купувачите честопати користат вкрстени субвенции за две или повеќе компоненти. Типичен пример е кога мобилните телефони се продаваат по цена што е значително пониска од пазарната вредност во пакет со договор за услуги за период од 24 месеци. Од комерцијална гледна точка, субвенцијата за мобилниот телефон се компензира со надоместот за услугата.

Со барањето за корекција (наречено и „основна корекција“) вкрстената субвенција или вкупниот попуст за пакетот мора да се алоцира на поединечните компоненти на пакетот со цел приходот генерално да ја одразува објективната вредност на стоката и/или услугата, а попустот за пакетот соодветно да се дистрибуира врз основа на релевантни поединечни продажни цени.

Приходот се утврдува за секоја компонента со дистрибуирање на цената на трансакцијата на поединечните компоненти пропорционални на нивните релевантни поединечни продажни цени.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.13.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи за купувачите. Приходите од говорни и податочни услуги кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на купувачот.

Друштвото ја пренесува контролата врз стоките и услугите во тек на одреден период, што значи дека ја исполнува обврската за извршување во тек на одреден период, доколку е исполнет еден од следниве критериуми:

- купувачот истовремено ги добива и консумира користите што се обезбедени од извршувањето на Друштвото во моментот на извршување
- Извршувањето на Друштвото ги создава или ги подобрува средствата кои се под контрола на купувачот во текот на процесот на создавање или подобрување
- Извршувањето на Друштвото не создава средство кое има алтернативна употреба за Друштвото и Друштвото има извршно право на плаќање за извршеното до тој датум.

Доколку обврската за извршување не се исполнува со текот на времето, Друштвото ја исполнува обврската за извршување во одреден момент.

Приходите од продажба на хардвер или наеми слични на продажба се признаваат во моментот кога купувачот добива контрола над производот.

За да се утврди напредокот на извршувањето Друштвото го применува методот на влез (инпут). Друштвото ги признава приходите врз основа на напорите или влезните активности на Друштвото во насока на исполнување на обврската за извршување (потрошени ресурси, работни часови, направени трошоци, поминато време или работни часови на машината) поврзани со вкупните очекувани влезни активности (инпути) за цели на исполнување на обврската за извршување.

2.14. Користи за вработените

2.14.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ниедна друга пензиска програма или план за пост пензиски користи и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Северна Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото за кои е признаена соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни користи на тековните и поранешните работници.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.14.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

2.14.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот, на барање на работодавецот, пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.15. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 24.

2.16. Даноци

2.16.1. Данок на добивка

Во согласност со одредбите на Законот за данок на добивка, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со ова данокот на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

2.16.2. Одложен данок

Одложениот данок се признава според методот на обврски во финансиските извештаи, за износот на привремените разлики помеѓу сегашната вредност на средствата и обврските за цели на финансиско известување и вредноста користена за даночни цели. Одложен данок не се пресметува доколку произлегува од иницијално признавање на средство или обврска од трансакција, која не е деловна комбинација и која во времето на признавање нема влијание ниту врз сметководствената ниту врз даночната добивка. Одложениот данок е пресметан користејќи ја стапката на данокот на добивка која е донесена или значително донесена на денот на финансиските извештаи и се очекува да е применлива кога одложените даночни средства се реализирани или кога одложените даночни обврски се платени.

Одложени даночни средства се признаваат кога постои веројатност дека идни оданочиви добивки (или поврат на одложени даночни обврски) ќе настанат, во кој случај тие средства ќе може да се искористат.

Побарувањата и обврските од одложени даноци на добивка се пребиваат кога има законско право за пребивање на тековни даночни средства со тековни даночни обврски и кога побарувањата и обврските од одложените даноци од добивка се поврзани со даноци на добивка кои се наплатуваат од страна на истата даночна власт од даночен ентитет или различни даночни ентитети кога постои намера салдата да се исплатат на нето основа.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.17. Наеми

2.17.1. Оперативни наеми - Друштвото како наемодавател

Во согласност со МСФИ 16, оперативен наем е наем каде не се трансферираат значајно сите ризици и користи поврзани со сопственоста на одредено средство. Ова се типично краткорочни наеми (оперативен наем) кога приливите од наем се прикажуваат во Добиката или загубата со примарно влијание на извештајот за финансиска состојба од аспект на временската перспектива на плаќањата од наем.

Средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.17.2. Наем - Друштвото како наемател

Наемите се признават како право на користење на средства и соодветна обврска на датумот кога средството е расположливо за користење од страна на Друштвото. Средствата и обврските од наем се мерат по сегашна вредност на плаќањата за наем. Плаќањата за наем се дисконтираат со каматната стапка од договорот. Ако неможе да се утврди истата, се применува инкрементална стапка на позајмување, претставувајќи ја каматната стапка која индивидуален наемател би ја платил за финансирање на потребното средство со слична вредност на правото на користење на средството под слични економски околности и слични услови и обезбедување. Мерењето на обврските од наем ги вклучува идните плаќања за наем кои не можат да бидат откажани (вклучувајќи ги плаќања поврзани со инфлација), и плаќања кои ќе се случат во опционите периоди, ако наемателот е сигурен дека ќе ја искористи опцијата и ќе го продолжи наемот. За да се утврди правото на користење на средствата и обврската од наем во моментот на започнување на договорот за наем, Друштвото ќе го процени периодот на наем во согласност со договорот, вклучувајќи ги можните продолжувања, се утврдува вкупниот надоместок за наем кој ќе се плати кон наемодавателот и овој надоместок се дисконтира во согласност со имплицитната каматна стапка или ако не е достапна се утврдува инкременталната каматна стапка за цели на дисконтирање. За средствата и обврските коишто произлегуваат од наемот, види белешки 12 и 17.

Како резултат на ова, Друштвото прикажува амортизација на правото на користење на средствата и расходи од камата од обврската од наем. Плаќањата на обврските од наем, се одделуваат на дел за главнина и дел за камата и се прикажуваат во извештајот за парични текови одделно, како парични текови од финансиски (Исплата на закупи) и оперативни активности (Платени камати), соодветно.

Друштвото го применува МСФИ 16 за сите наеми, вклучително и за наеми на права на користење на средства во подзакуп, освен за:

- Права на наемателот под договори за лиценца во склоп на МСС 38, Нематеријални средства;
- Наем на нематеријални средства;
- Договори за концесија во склоп на КТМФИ 12 Договори за концесија; и
- Лиценци од интелектуална сопственост доделени (или продадени) од страна на Друштвото во склоп на МСФИ 15 Приходи од договори со купувачи.

Исклучоци

- Друштвото одлучи да не го примени практичното решение поврзано со краткорочни наеми, освен за незначајни договори за наем, во времетраење од еден месец или помалку. Вакви многу кратки наеми се признаваат како трошоци во периодот кога настанале и не се потребни дополнителни обелоденувања за истите.
- Друштвото одлучи да не го примени практичното решение за договори со ниска вредност. Истите треба да бидат признаени, мерени и презентирани како наеми во склоп на МСФИ 16.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.17.2. Наем - Друштвото како наемател (продолжува)

Времетраење на наемот

Времетраење на наемот претставува период за којшто Друштвото е релативно сигурно дека ќе го има договорот под услови како што биле преговарани иницијално. Проценката за иницијалниот период на наем се прави на почетокот на наемот. При одредување на времетраењето на наемот, најсоодветниот одреден период се користи во услови на сомневање. Најсоодветноста на периодот претставува проценка на менаџментот кој е одговорен за наемот. Времетраењето на наемот се базира на проценки на раководството и Друштвото вообичаено користи проценки (посебно во случај на опции и договори со неопределено времетраење) на ниво на групи на средства.

Датумот на почеток на наемот (датум на почеток) е датумот кога наемодавателот го дава на користење средството (недвижности, постројки и опрема, кои се предмет на наем) на наемателот. На датумот на почеток, времетраењето на наемот започнува и обврската од наем и правото на користење на средството се признаваат и мерат.

Опции – „критериум за разумна сигурност“

При проценување дали наемателот е разумно сигурен за искористување на опцијата за продолжување на наемот или да не ја искористи опцијата да го прекине наемот, наемателот, треба да ги согледа сите релевантни факти и околности кои влијаат на тоа наемателот да ја искористи опцијата за продолжување на наемот или да не ја искористи опцијата за прекинување на наемот.

Плаќања за наем

Плаќања за наем се дефинираат како плаќања направени од страна за наемателот кон наемодавателот поврзано со правото на користење на соодветното средство за времетраење на наемот.

Во дефиницијата за плаќања за наем, Друштвото ги вклучува и плаќањата за компонентите во договорот кои не се поврзани со наемот.

Повторно проценување на обврската од наем

Повторно мерење на обврската од наем, во согласност со МСФИ 16 се прави само ако има промена во постоечките договорни одредби, односно одредбите кои биле дел од договорот на почетокот.

Наемателот прави повторно проценување дали ќе ја искористи опцијата за продолжување на наемот или нема да ја искористи опцијата за прекинување на наемот, само после случување на одреден значаен настан или значајна промена на околностите кои се во контрола на наемателот; или во специфични околности надвор од контрола на наемателот, и влијаат наемателот за релативно сигурно да ја искористи опцијата за продолжување, која не била земена предвид при дефинирање на периодот на траење на наемот, или да не ја искористи опцијата претходно вклучена во при дефинирање на периодот на траење на наемот.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.17.2. Наем - Друштвото како наемател (продолжува)

Модификации на наемот

Промена или модификација на наемот се дефинира како промена во предметот на наемот или вредноста на наемот, кои не биле дел од иницијалните услови на наемот (пример: зголемување или намалување на правото на користење на едно или повеќе средства или продолжување или скратување на договорното времетраење на наемот). Промената може исто така да резултира само во промена на вредноста. Ефективен датум на промената е датумот кога двете страни се договориле за промена кај наемот.

Промената на страната на наемателот се евидентира како посебен наем ако и двата критериуми се исполнети:

- Промената го зголемува предметот на наемот со зголемување на правото на користење на едно или повеќе средства; и
- Вредноста на наемот се зголемува за износ кој е еквивалент на самостојната цена за зголемување на предметот на наемот и секоја соодветна корекција на таа цена која ги рефлектира околностите на конкретниот договор.

Кога овие критериуми се исполнети, промената на наемот резултира во креирање на нов наем којшто е посебен од иницијалниот наем. Договорот за користење на едно или повеќе дополнителни средства се евидентира како посебен наем (или наеми) за кои барањата на МСФИ 16 се применуваат независно од иницијалниот наем.

За промената на наемот која не резултира во посебен наем, односно кој не ги исполнува критериумите погоре, на ефективниот датум на промена, наемателот евидентира промена на наемот со повторно мерење на обврската од наем употребувајќи ја дисконтната стапка утврдена на овој датум и:

- за промени на наемот кои резултираат во намалување на предметот на наемот, наемателот ја намалува сегашната вредност на правата на користење на средства за да го прикаже делумното или целосното прекинување на наемот и признае добивка или загуба која го прикажува пропорционалното намалување на предметот;
- за сите други промени на наемот, наемателот прави соодветни промени во правото на користење на средството.

Кога договорот за наем е променет, ревидираната обврска од наем секогаш се дисконтира со ревидирана дисконтна стапка. Ова се разликува од случајот на повторно проценување на наемот, кога само во специфични ситуации се бара ревидирана дисконтна стапка.

2.18. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции. Друштвото има издадено само обични акции и затоа основната и разводнетата добивка по акција се еднакви.

2.19. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ (ПРОДОЛЖУВА)

2.20. Сегменти

Оперативните сегменти на Друштвото се базираат на деловните сегменти, деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато, што е во согласност со интерните извештаи доставени до главниот извршен носител на одлуки, Главниот извршен директор (ГИД) кој добива совети од Менаџмент Колегиум на Друштвото (МК). ГИД е одговорен за алокација на ресурсите, и оценување на остварувањата на оперативните сегменти. Сметководствените политики и принципите на мерење на оперативните сегменти се исти со тие на Друштвото, опишани во делот Значајни сметководствени политики (види белешка 2). Во финансиските извештаи известувањето за сегментите на Друштвото се врши на начин којшто е конзистентен со интерното известување.

Приходите на оперативните сегменти вклучуваат приходи од надворешни корисници и нема внатрешен приход генериран од останатите сегменти.

Резултатите на Оперативните сегменти ГИД и МК ги надгледуваат преку Директна маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства.

ГИД и МК не ги надгледуваат средствата и обврските на ниво на сегменти.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки во финансиските извештаи и придружните белешки може да се рекласифицирани за цели на споредливост. Нема вклучено материјални промени во белешките.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и ризици од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на објективната вредност и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни, ликвидни и кредитни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот и резервите на Друштвото.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните парични текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени“ и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијаблите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина, затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи, се ажурирани за да ја одразуваат тековната економска ситуација.

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик на Друштвото е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји. Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки од нето обврски преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР.

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти деноминирани во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

Во табелата подолу е прикажана изложеноста во однос на странските валути ЕУР и УСД:

Во илјади денари 31.12.2023	ЕУР	УСД
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	302.980	3.001
Побарувања од купувачи	172.056	67.799
Останати средства	11.468	194
Обврски кон добавувачи	(994.864)	(164.024)
Обврски од наем	(370.948)	-
Останати финансиски обврски	(834.279)	(38.985)
Вкупно	<u>(1.713.587)</u>	<u>(132.015)</u>
Во илјади денари 31.12.2022	ЕУР	УСД
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	356.961	23.190
Побарувања од купувачи	179.505	90.877
Останати средства	37.447	698
Обврски кон добавувачи	(1.105.313)	(178.899)
Обврски од наем	(395.048)	-
Останати финансиски обврски	(937.500)	(32.954)
Вкупно	<u>(1.863.948)</u>	<u>(97.088)</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.1. Пазарен ризик (продолжува)

Анализа на чувствителност

Како што е прикажано во таблата подолу, разумно можното јакнење или слабеење на еврото во однос на денарот на крајот од периодот на известување би извршило влијание врз мерењето на финансиските инструменти деноминирани во странска валута и би го зголемило (+)/намалило (-) акционерскиот капитал и добивката или загубата пред оданочување за износите прикажани подолу. Во оваа анализа се претпоставува дека сите други варијабили, особено каматните стапки, остануваат непроменети и не се земени предвид никакви влијанија од предвидената продажба и набавки. Имајќи го предвид фактот дека влијанието врз добивката или загубата би било исто како и влијанието врз акционерскиот капитал, се обелоденува само првата ставка.

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2023	Посилен	Послаб
ЕУР/МКД (1% промена)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	3.030	(3.030)
Побарувања од купувачи	1.721	(1.721)
Останати тековни средства	115	(115)
Обврски кон добавувачи	(9.949)	9.949
Обврски за наеми	(3.709)	3.709
Останати финансиски обврски	(8.343)	8.343
Нето ефект	<u>(17.135)</u>	<u>17.135</u>

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2022	Посилен	Послаб
ЕУР/МКД (1% промена)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	3.570	(3.570)
Побарувања од купувачи	1.795	(1.795)
Останати тековни средства	374	(374)
Обврски кон добавувачи	(11.053)	11.053
Обврски за наеми	(3.950)	3.950
Останати финансиски обврски	(9.375)	9.375
Нето ефект	<u>(18.639)</u>	<u>18.639</u>

Како што е прикажано во таблата подолу, разумно можното јакнење или слабеење на доларот во однос на денарот на крајот од периодот на известување би извршило влијание врз мерењето на финансиските инструменти деноминирани во странска валута и би го зголемило (+)/намалило (-) акционерскиот капитал и добивката или загубата пред оданочување за износите прикажани подолу. Во оваа анализа се претпоставува дека сите други варијабили, особено каматните стапки, остануваат непроменети и не се земени предвид никакви влијанија од предвидената продажба и набавки. Имајќи го предвид фактот дека влијанието врз добивката или загубата би било исто како и влијанието врз акционерскиот капитал, се обелоденува само првата ставка.

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2023	Посилен	Послаб
УСД/МКД(10% промена)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	300	(300)
Депозити во банки	6.780	(6.780)
Побарувања од купувачи	19	(19)
Останати тековни средства	(16.402)	16.402
Останати тековни финансиски обврски	(3.899)	3.899
Нето ефект	<u>(13.202)</u>	<u>13.202</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.1. Пазарен ризик (продолжува)

Во илјади денари 31.12.2022 УСД/МКД(10% промена)	Добивка или загуба	
	Посилен	Послаб
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	2.319	(2.319)
Депозити во банки	9.088	(9.088)
Побарувања од купувачи	70	(70)
Останати тековни средства	(17.890)	17.890
Останати тековни финансиски обврски	(3.295)	3.295
Нето ефект	(9.708)	9.708

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансискиот инструмент ќе се променат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци.

Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема варијабилни каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијае врз каматата добиена од паричните средства и еквиваленти на паричните средства и депозитите во банки.

Вкупните каматносни средства се прикажани во табелата подолу:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	1.043.905	706.866
Нето износ	1.043.905	706.866

Каматносни средства се паричните средства во банки кои имаат варијабилни каматни стапки и неделните депозити кои имаат фиксни каматни стапки.

Анализа на чувствителност

Разумно можното зголемување/намалување од 1 процентен поен во каматните стапки во текот на периодот на известување (претпоставувајќи ја состојбата на крајот од годината во текот на целиот период на известување) би го зголемила (намалила) акционерскиот капитал и добивката или загубата пред оданочување за износите прикажани подолу. Во оваа анализа се претпоставува дека сите други варијабилни, особно девизните курсеви, остануваат непроменети. Имајќи го предвид фактот дека влијанието врз добивката или загубата би било исто како и влијанието врз акционерскиот капитал, се обелоденува само првата ставка.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.1. Пазарен ризик (продолжува)

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2023	Повисока	Пониска
Каматна стапка (1% промена)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	10.439	(10.439)
Нето ефект	10.439	(10.439)

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2022	Повисока	Пониска
Каматна стапка (1% промена)		
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	7.069	(7.069)
Нето ефект	7.069	(7.069)

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акции на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијаблите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2023 година и 31 декември 2022 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијаблите на ризикот како што се берзанските цени.

Друштвото има МКД 274.501 илјади инвестиции во акции на други ентитети кои што јавно се тргуваат на Македонската берза на 31 декември 2023 (2022: МКД 222.335).

Анализа на чувствителност

Можното зголемување/намалување од 20 процентни поени во цената на инвестициите во акционерски капитал во текот на периодот на известување (претпоставувајќи ја состојбата на крајот од годината во текот на целиот период на известување) би го зголемила (намалила) акционерскиот капитал и добивката или загубата пред оданочување за износите прикажани подолу. Во оваа анализа се претпоставува дека сите други варијабили остануваат непроменети. Имајќи го предвид фактот дека влијанието врз добивката или загубата би било исто како и влијанието врз акционерскиот капитал, се обелоденува само првата ставка.

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2023	Повисока	Пониска
Пазарна цена (20% промена)		
Инвестициите во акции	54.900	(54.900)
Нето ефект	54.900	(54.900)

Во илјади денари	Добивка или загуба	
31.12.2022	Повисока	Пониска
Пазарна цена (20% промена)		
Инвестиции во акции	44.467	(44.467)
Нето ефект	44.467	(44.467)

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција,
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција,
- По усогласување и договор со матичното друштво овие правила може да бидат променети за да се обезбеди целосна покриеност на кредитниот ризик. Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција.

На 31 декември 2023 година и 31 декември 2022 година паричните средства не се обезбедени со банкарска гаранција од банките. Сите парични средства се чуваат во пет големи домашни банки во Република Северна Македонија согласно рејтинг на CAEL матедологија, поради диверзификација на кредитниот ризик и после усогласување и договор со непосредното и основното матично друштво

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на тужење, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Максималната изложеност на кредитен ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за признаената исправка на вредноста и износот на депозитите во банки на денот на Извештајот за финансиска состојба.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.2. Кредитен ризик (продолжува)

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик поврзан со побарувањата од купувачи поради големиот број на корисници кои ја сочинуваат корисничката база на Друштвото. Корисник кој има највисоко салдо на побарувања на 31 декември 2023 година, е во износ од МКД 224.878 илјади, коешто претставува 4,12% од вкупните бруто побарувања на Друштвото (2022: МКД 257.314 илјади, коешто претставува 4,74% од вкупните бруто побарувања на Друштвото). Концентрацијата на кредитниот ризик спрема овој корисник е значајно под 20% од бруто побарувањата на Друштвото и во било кое време во текот на годината Друштвото нема значајна изложеност спрема било кој друг корисник.

Годишната стапка на трошоци за исправка за 2023 година е 1,11% (2022: 1,13%) од приходот. За дополнителни информации види белешка 4.3.

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да наиде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио треба да остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на паричните текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2023 и 2022 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконтирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Структурата на недисконтирани договорни парични текови на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2023 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани и/или доспеваат за помалку од 1	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 12 месеци до 5 години
		месец			
Обврски кон добавувачи	2.196.489	1.043.567	1.103.248	49.674	-
Обврски кон поврзани страни	381.491	323.083	58.408	-	-
Останати финансиски обврски	945.010	105.052	189.123	285.447	365.388
	3.522.990	1.471.702	1.350.779	335.121	365.388

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.1.3. Ризик за ликвидност (продолжува)

Структурата на недисконтирани договорни парични текови на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2022 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани и/или доспеваат за помалку од 1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 12 месеци до 5 години
Обврски кон добавувачи	2.235.332	1.105.217	1.105.509	24.606	-
Обврски кон поврзани страни	485.787	418.930	66.857	-	-
Останати финансиски обврски	1.056.138	78.101	164.753	361.914	451.370
	3.777.257	1.602.248	1.337.119	386.520	451.370

На 31 декември 2023 година, вкупните тековни финансиски средства се во износ од МКД 4.157.348 илјади, што е МКД 1.039.053 илјади повисок од вкупните тековните финансиски обврски. На 31 декември 2022 година, вкупните тековни финансиски средства биле во износ од МКД 3.669.582 илјади, што е МКД 375.227 илјади повисок од вкупните тековните финансиски обврски. Друштвото нема значајна изложеност на ризик од ликвидност.

3.2. Управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2023 година е МКД 15.468.198 илјади, во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија" (2022: МКД 14.923.924 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2022: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 958.389 илјади (2022: МКД 958.389 илјади) претставуваат законски резерви (Останати резерви), кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 21.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања како резултат на стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите.

Согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана во финансиските извештаи на Друштвото подготвени во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат, односно резерви кои ги надминуваат законските резерви и останатите резерви определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК (ПРОДОЛЖУВА)

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност (види белешка 32.1).

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи и заемите на вработени се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Друштвото ги класифицира мерењата на објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одразува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котирани цени (неприлагодени) на активни пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средството кои не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Квантитативните обелоденувања за објективната вредност може да се погледнат во белешка 32.1 каде има споредбена табела за износот на објективната вредност и сегашната вредност на сите финансиски средства.

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации кои што се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост.

Објективната вредност на инструментите со променлива стапка е вообичаено нивната сегашна вредност. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка е базирана на очекуваните идни парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање. Дисконтните стапки кои се користат зависат од кредитниот ризик на другата договорна страна.

Објективната вредност на финансиските обврски беше одредена со користење на техники на вреднување. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка и наведен рок на доспевање е базирана на очекуваните идни парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и Останати финансиски обврски главно се со краткорочна рочност. Поради оваа причина, нивната сметководствена вредност на датумот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се одредува со користење на техника за вреднување надисконтирани парични текови.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднуваат и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во проценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. На пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 305.103 илјади (2022: МКД 310.413 илјади). Види белешки 13 и 14 за промените направени во корисниот век во 2023 година.

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Износот на надоместувачката вредност примарно се добива по пат на пресметка на употребна вредност, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку со методот на употребна вредност е утврдено оштетување, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоците за продажба (ако можат да се утврдат), за да се пресмета точниот износ на оштетувањето. Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетување базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 1% (2022: 1%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Дисконтната стапка која се користеше беше 8.66% (2022: 8,98%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување. Друштвото користи десет годишен период за моделот за оштетување во согласност со пристапот на Групацијата.

4.3. Можни очекувани кредитни загуби на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме очекувани кредитни загуби (ECL) на вредност на побарувањата базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација ECL е пресметана на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1). Овие фактори се разгледуваат годишно, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Дополнително, се разгледува природата на бизнис работењето (приватни, бизнис корисници, фиксна, мобилна телефонија итн.) и окружувањето во кое Друштвото работи. Во 2023 година Друштвото спроведе редовна детална анализа на портфолио на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со нови стапки за исправка на побарувањата. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на ECL коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

Белешки кон одделните финансиски извештаи

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ (ПРОДОЛЖУВА)

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%, Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети (види белешка 20 и 33).

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Друштвото признава средства од трошоците поврзани со потпишување на претплатнички договори, кои немало да настанат, ако претплатничкиот договор не се склучел. Признавање на средствата е во функција на очекувањата дека тие трошоци ќе бидат надоместени од идните приходи како резултат на овие договори.

Трошоците за стекнување на договори со корисници вклучуваат продажни провизии за вработените, мастер дилерите и продажните агенти. Трошоците за стекнување на договори со корисници се амортизираат за просечниот период на задржување на корисникот врз основа на историските податоци и минатото искуство во соодветниот бизнис сегмент.

Друштвото одлучи да не го применува практичното решение, да ги признава како трошок инкременталните трошоци за стекнување на договори, наместо тоа се амортизираат во период од една година или пократко.

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Парични средства во банки	1.043.905	706.866
Парични средства во благајна	35.585	26.358
	<u>1.079.490</u>	<u>733.224</u>

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства е деноминирани во следните валути:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
МКД	773.509	353.073
ЕУР	302.980	356.961
УСД	3.001	23.190
	<u>1.079.490</u>	<u>733.224</u>

Во продолжение е прегледот на парични средства во банки по кредитен рејтинг, во локални банки без банкарска гаранција (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Кредитен рејтинг: А	241.035	301.911
Кредитен рејтинг: BB+	280.842	83.642
Кредитен рејтинг: BB	377.071	-
Кредитен рејтинг: B+	-	85.862
Кредитен рејтинг: B-	9.764	104.921
Парични средства во локални банки без кредитен рејтинг	<u>135.193</u>	<u>130.530</u>
	<u>1.043.905</u>	<u>706.866</u>

Кредитниот рејтинг во прегледот погоре го претставува кредитниот рејтинг на локалната банка или кредитниот рејтинг на матичната банка доколку не е расположлив кредитен рејтинг за локалната банка.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Депозитите во банка претставуваат парични средства во домашни банки, и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

На 31 декември 2023 и 2022 година Друштвото нема депозити во банки.

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Побарувања од купувачи од трети страни	5.286.441	5.237.472
Намалено за: исправка за очекувани кредитни загуби	(1.982.976)	(1.960.687)
Побарувања од купувачи од трети страни - нето	3.303.465	3.276.785
Побарувања од поврзани страни	166.039	194.683
	<u>3.469.504</u>	<u>3.471.468</u>
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи од трети страни	(401.798)	(551.281)
Тековен дел	<u>3.067.706</u>	<u>2.920.187</u>

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Групациите на Маѓар Телеком и Дојче Телеком (види белешка 34).

Нетековниот дел од Побарувања од купувачи претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 4 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
МКД	2.825.548	2.649.805
ЕУР	172.056	179.505
УСД	67.799	90.877
Останато	2.303	-
	<u>3.067.706</u>	<u>2.920.187</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ (ПРОДОЛЖУВА)

Старосна структура на побарувања од купувачите

Во следните табели е прикажана старосната структура на тековните побарувања од купувачите на Друштвото по денови на врзување на побарувањата (по доспевањето). Книговодствената вредност на побарувањата е прикажана нето од исправките на вредност евидентирани на датумот на финансиските извештаи.

Во илјади денари

	Сметководствена вредност на 31.12.2023	Од кои недоспеани	Од кои доспеани Помалку од 30 дена	31 - 60 дена	61 - 90 дена	91 - 180 дена	181 - 365 дена	Над 365 дена
Побарувања од купувачи трети страни	2.901.667	2.186.774	373.745	83.362	43.812	80.414	62.536	71.024
Побарувања од поврзани страни	166.039	123.992	4.542	4.688	7.047	1.362	1.478	22.930
Вкупно нето	3.067.706	2.310.766	378.287	88.050	50.859	81.776	64.014	93.954
Исправка за очекувани кредитни загуби	1.982.976	29.981	11.291	11.546	8.116	37.326	59.806	1.824.910
Вкупно брuto	5.050.682	2.340.747	389.578	99.596	58.975	119.102	123.820	1.918.864
Исправка за очекувани кредитни загуби	39,26%	1,28%	2,90%	11,59%	13,76%	31,34%	48,30%	95,10%

Белешки кон одделните финансиски извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ (ПРОДОЛЖУВА)

Во илјади денари

	Сметководствена вредност на 31.12.2022	Од кои недоспеани	Од кои доспеани Помалку од 30 дена	31 - 60 дена	61 - 90 дена	91 - 180 дена	181 - 365 дена	Над 365 дена
Побарувања од купувачи трети страни	2.725.504	2.114.526	360.251	60.940	26.472	29.733	34.923	98.659
Побарувања од поврзани страни	194.683	132.760	3.206	3.491	5.109	25.636	2.220	22.261
Вкупно нето	2.920.187	2.247.286	363.457	64.431	31.581	55.369	37.143	120.920
Исправка за очекувани кредитни загуби	1.960.687	29.306	11.174	11.210	8.772	30.181	48.132	1.821.912
Вкупно брuto	4.880.874	2.276.592	374.631	75.641	40.353	85.550	85.275	1.942.832
Исправка за очекувани кредитни загуби	40,17%	1,29%	2,98%	14,82%	21,74%	35,28%	56,44%	93,78%

Во следната табела е прикажано движење на исправката на вредноста од очекувани кредитни загуби на побарувањата од купувачи за 2023 и 2022 година:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Исправка на вредност на 1 јануари	1.960.687	1.961.662
Трошок во текот на годината	137.394	138.821
Намалување на претходно признаената загуба или намалување поради отпис	(115.105)	(139.796)
Исправка на вредноста на 31 декември	1.982.976	1.960.687

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

Во следната табела е прикажано движење на исправката на вредноста очекувани кредитни загуби на средства од договори за 2023 и 2022 година:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Исправка на вредност на 1 јануари	98.351	101.936
Трошок во текот на годината	71.516	64.229
Намалување на претходно признаената загуба или намалување поради отпис	(66.545)	(67.814)
Исправка на вредноста на 31 декември	103.322	98.351

Белешки кон одделните финансиски извештаи

8. ОСТАНАТИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Заеми за вработени	5.692	9.541
Останато	<u>7.219</u>	<u>12.659</u>
	<u>12.911</u>	<u>22.200</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	<u>(2.759)</u>	<u>(6.029)</u>
Тековен дел	<u>10.152</u>	<u>16.171</u>

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница. Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 4,55% годишно (2022: 4,55% годишно).

Нетековниот дел од Заеми за вработени претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 5 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

9. ОСТАНАТИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Аванси платени на добавувачи	3.399	41.445
Претплати	184.809	193.983
Трошоци од договори	61.814	58.784
Останато	<u>1.546</u>	<u>1.546</u>
	<u>251.568</u>	<u>295.758</u>
Намалено за нетековен дел: Трошоци од договори	<u>(9.870)</u>	<u>(12.069)</u>
Намалено за нетековен дел: Останато	<u>(612)</u>	<u>(612)</u>
Тековен дел	<u>241.086</u>	<u>283.077</u>

Останати средства вообичаено вклучуваат тековни и нетековни побарувања кои претставуваат нефинансиски инструменти.

Сегашните вредности на останатите нетековни средства на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на останатите тековни средства на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
МКД	229.399	244.685
ЕУР	11.468	37.447
УСД	194	698
Останато	<u>25</u>	<u>247</u>
	<u>241.086</u>	<u>283.077</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

10. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Материјали	173.746	203.207
Трговска стока	179.501	232.202
Исправка на вредноста на залихите	(14.783)	(15.796)
	<u>338.464</u>	<u>419.613</u>

Движење на исправката на вредност на залихите:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Состојба на 1 јануари	15.796	17.296
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(1.013)	(1.500)
Состојба на 31 декември	<u>14.783</u>	<u>15.796</u>

Исправката на вредноста на залихите главно се однесува на трговска стока.. Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба

11. СРЕДСТВА РАСПОЛОЖЛИВИ ЗА ПРОДАЖБА

На 31 декември 2023 година, средствата што се чуваат за продажба главно се однесуваат на опрема за радио пристапна мрежа (RAN), која е утврдена за продажба и веќе е потпишан кориснички договор. Овие средства се резултат на имплементацијата на RAN Проектот за модернизација на постоечките радио технологии (2G, 3G, 4G) и воведувањето на новата 5G технологија, кој проект беше успешно завршен во 2023 година.

Од 31 декември 2022 година, средствата што се чуваат за продажбата се однесуваат на корисничката опрема која е утврдена за продажба и активно се продава. Оваа опрема е продадена во текот на 2023 година. Движењето на средствата расположливи за продажба е како што следи:

Во илјади денари	2023	2022
На 1 јануари	323	-
Трансфери од недвижности, постројки и опрема	20.000	5.629
Намалувања	(6.613)	(5.306)
На 31 декември	<u>13.710</u>	<u>323</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

12. ПРАВО НА КОРИСТЕЊЕ НА СРЕДСТВА

Во илјади денари	Наем на земјиште	Наем на згради	Наем на возила и останата опрема	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2022	234.453	476.625	100.164	811.242
Зголемувања	40.720	78.025	17.312	136.057
Намалувања	(390)	(6.351)	(2.733)	(9.474)
На 31 декември 2022	274.783	548.299	114.743	937.825
Амортизација				
На 1 јануари 2022	116.336	229.569	19.066	364.971
Амортизација за годината	40.972	80.541	20.466	141.979
Намалувања	(172)	(3.877)	(624)	(4.673)
На 31 декември 2022	157.136	306.233	38.908	502.277
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2022	118.117	247.056	81.098	446.271
На 31 декември 2022	117.647	242.066	75.835	435.548
Во илјади денари	Наем на земјиште	Наем на згради	Наем на возила и останата опрема	Вкупно
Набавна вредност				
На 1 јануари 2023	274.783	548.299	114.743	937.825
Зголемувања	62.971	61.539	8.981	133.491
Намалувања	(12.961)	(28.546)	(2.256)	(43.763)
На 31 декември 2023	324.793	581.292	121.468	1.027.553
Амортизација				
На 1 јануари 2023	157.136	306.233	38.908	502.277
Амортизација за годината	39.581	87.759	21.593	148.933
Намалувања	(10.820)	(24.274)	(905)	(35.999)
На 31 декември 2023	185.897	369.718	59.596	615.211
Сегашна вредност				
На 1 јануари 2023	117.647	242.066	75.835	435.548
На 31 декември 2023	138.896	211.574	61.872	412.342

Соодветните обврски за наеми се прикажани во белешка 17.

Наемите на земјиште и загради за цели на поставување на антени и базни станици генерално имаат 10 години времетраење на наемот, а наемите за продажни салони генерално помеѓу 1 и 5 години, додека наемите за возила и останата опрема имаат времетраење на наемот од 5 години.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

12. ПРАВО НА КОРИСТЕЊЕ НА СРЕДСТВА (ПРОДОЛЖУВА)

Износите кои се прикажани во добивката и загубата поврани со наеми за годината која завршува на 31 декември 2023 и 2022 година е како што следи:

Во илјади денари	2023	2022
Амортизација за право на користење на средствата	148.933	141.979
Расходи за камати за обврски за наем	23.789	20.956
Трошоци за варијабилни плаќања за наем кои не се вклучени во вреднувањето на обврските за наем	4.558	6.645
Приход од под-изнајмување на права на користење на средства	11.645	10.724

13. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2022	10.777	5.592.872	25.637.393	2.586.317	1.237.567	35.064.926
Зголемувања	-	1.180	1.167.847	47.139	974.827	2.190.993
Активирање/трансфери на средства помеѓу група на средства (види белешка 14)	-	7.694	576.671	20.358	(741.904)	(137.181)
Пренос на средства со намена за продажба	-	(26.182)	(219.390)	-	-	(245.572)
Намалувања	-	(12.351)	(49.670)	(131.212)	-	(193.233)
На 31 декември 2022	10.777	5.563.213	27.112.851	2.522.602	1.470.490	36.679.933
Амортизација						
На 1 јануари 2022	-	2.845.426	19.722.499	2.136.075	-	24.704.000
Амортизација за годината	-	137.488	1.207.096	126.858	-	1.471.442
Намалувања	-	(12.351)	(49.581)	(114.363)	-	(176.295)
Пренос на средства со намена за продажба	-	(20.875)	(219.067)	-	-	(239.942)
Пренос помеѓу категории на средства	-	(7.938)	(12.407)	20.345	-	-
На 31 декември 2022	-	2.941.750	20.648.540	2.168.915	-	25.759.205
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2022	10.777	2.747.446	5.914.894	450.242	1.237.567	10.360.926
На 31 декември 2022	10.777	2.621.463	6.464.311	353.687	1.470.490	10.920.728

Белешки кон одделните финансиски извештаи

13. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА (ПРОДОЛЖУВА)

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2023	10.777	5.563.213	27.112.851	2.522.602	1.470.490	36.679.933
Зголемувања	-	33	967.140	116.358	528.158	1.611.689
Активирање/трансфери на средства помеѓу група на средства (види белешка 14)	-	13.019	636.781	83.401	(1.006.380)	(273.179)
Пренос на средства со намена за продажба	-	-	(3.410.307)	(3.599)	-	(3.413.906)
Намалувања	-	-	(602.381)	(153.791)	(6.155)	(762.327)
На 31 декември 2023	10.777	5.576.265	24.704.084	2.564.971	986.113	33.842.210
Амортизација						
На 1 јануари 2023	-	2.941.750	20.648.540	2.168.915	-	25.759.205
Амортизација за годината	-	133.410	1.112.388	114.175	-	1.359.973
Намалувања	-	-	(602.381)	(144.453)	-	(746.834)
Пренос на средства со намена за продажба	-	-	(3.390.307)	(3.599)	-	(3.393.906)
Пренос помеѓу категории на средства (види белешка 14)	-	150	(19.452)	18.595	-	(707)
На 31 декември 2023	-	3.075.310	17.748.788	2.153.633	-	22.977.731
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2023	10.777	2.621.463	6.464.311	353.687	1.470.490	10.920.728
На 31 декември 2023	10.777	2.500.955	6.955.296	411.338	986.113	10.864.479

Во 2023 година, Друштвото има капитализирани трошоци поврзани со добивање целосна документација за базните станици во износ од МКД 1.800 илјади (2022: МКД 3.211). Дополнително, во 2023 година, Друштвото има капитализирани трошоци поврзани со добивање на комплетна документација за фиксна инфраструктура во согласност со важечките закони во Република Северна Македонија во износ од МКД 282 илјади (2022: МКД 278) (види белешка 2.6).

Редовните прегледи на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2023 година, влијаеше врз корисниот век на неколку типови на средства, главно техничка опрема, телефонски мрежи и платформи. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото (види белешка 4.1). Прегледите резултираа со следна промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2023	2024	2025	2026	После 2026
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(22.845)	(26.231)	(4.759)	25.119	28.716
	(22.845)	(26.231)	(4.759)	25.119	28.716

Белешки кон одделните финансиски извештаи

14. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	ТВ права и останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2022	5.612.266	1.710.502	1.611.157	178.168	9.112.093
Зголемувања	169.430	502.814	1.014.701	151.077	1.838.022
Активирање/трансфери на средства помеѓу група на средства (види белешка 13)	295.648	-	-	(158.467)	137.181
Намалувања	(403.488)	-	(697.610)	-	(1.101.098)
На 31 декември 2022	5.673.856	2.213.316	1.928.248	170.778	9.986.198
Амортизација					
На 1 јануари 2022	4.459.679	1.098.953	759.783	-	6.318.415
Амортизација за годината	553.174	82.160	544.964	-	1.180.298
Намалувања	(403.488)	-	(697.610)	-	(1.101.098)
На 31 декември 2022	4.609.365	1.181.113	607.137	-	6.397.615
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2022	1.152.587	611.549	851.374	178.168	2.793.678
На 31 декември 2022	1.064.491	1.032.203	1.321.111	170.778	3.588.583

Во 2022 година дванаесет договори (вклучувајќи и продолжување на соработката) за права за емитување на телевизиски содржини беа идентификувани и се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2022 година како нематеријални средства, категорија ТВ права и останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 1.014.701 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраење на договорите (види белешка 16 и 26).

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	ТВ права и останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2023	5.673.856	2.213.316	1.928.248	170.778	9.986.198
Зголемувања	324.263	-	451.565	107.206	883.034
Активирање/трансфери на средства помеѓу група на средства (види белешка 13)	416.541	-	-	(143.362)	273.179
Намалувања	(606.696)	-	(139.658)	-	(746.354)
На 31 декември 2023	5.807.964	2.213.316	2.240.155	134.622	10.396.057
Амортизација					
На 1 јануари 2023	4.609.365	1.181.113	607.137	-	6.397.615
Амортизација за годината	568.720	98.921	569.379	-	1.237.020
Намалувања	(606.696)	-	(139.658)	-	(746.354)
Трансфери на средства помеѓу група на средства (види белешка 13)	707	-	-	-	707
На 31 декември 2023	4.572.096	1.280.034	1.036.858	-	6.888.988
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2023	1.064.491	1.032.203	1.321.111	170.778	3.588.583
На 31 декември 2023	1.235.868	933.282	1.203.297	134.622	3.507.069

Белешки кон одделните финансиски извештаи

14. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА (ПРОДОЛЖУВА)

Во 2023 година десет договори (вклучувајќи и продолжување на соработката) за права за емитување на телевизиски содржини беа идентификувани и се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2023 година како нематеријални средства, категорија ТВ права и останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 451.565 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраење на договорите (види белешка 16 и 26).

Прегледите на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2023 година влијаеше на корисниот век на голем број средства, главно лиценци и софтвер. Промената на корисниот век на засегнатите нематеријални средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото.

Прегледите резултираа со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2023	2024	2025	2026	После 2026
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(66.697)	(40.718)	55.677	42.540	9.198
	(66.697)	(40.718)	55.677	42.540	9.198

15. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИ

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Обврски кон добавувачи од трети страни	2.196.488	2.235.332
Обврски кон поврзани страни	360.942	475.818
	<u>2.557.430</u>	<u>2.711.150</u>

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Групациите на Маѓар Телеком и Дојче Телеком (види белешка 34).

Сегашната вредност на обврските кон добавувачи е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
МКД	1.392.553	1.421.378
ЕУР	994.864	1.105.313
УСД	164.024	178.899
Останато	5.989	5.560
	<u>2.557.430</u>	<u>2.711.150</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

16. ОСТАНАТИ ФИНАНСИСКИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Обврски за ТВ права	851.615	958.945
Обврски кон поврзани страни	20.549	9.969
Останати тековни финансиски обврски	12.842	11.780
Обврски за дивиденда	5.851	5.398
	<u>890.857</u>	<u>986.092</u>
Намалено за нетековен дел: Обврски за ТВ права	<u>(329.992)</u>	<u>(402.887)</u>
Тековен дел	<u>560.865</u>	<u>583.205</u>

Финансиски обврски во износ од МКД 851.615 илјади (2022: МКД 958.945 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со капитализацијата на одредени договори за права за емитување на телевизиски содржини во 2020, 2021, 2022 и 2023 година (види белешка 14). Овие обврски првично се признаваат по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата (види белешка 26). Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 3,25%, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски.

Останатото салдо од категоријата Останати финансиски обврски произлегува од договорни обврски од различни трансакции, од редовното работење на Друштвото.

Движењето на обврските за ТВ права е како што следи:

Во илјади денари	2023	2022
1 јануари	958.945	937.912
Зголемувања	451.565	583.794
Пресметана камата	32.980	25.503
Плаќање на основица	(562.464)	(561.334)
Плаќање на камата	(25.851)	(23.327)
Ефект од курсни разлики	(3.560)	(3.603)
31 декември	<u>851.615</u>	<u>958.945</u>

Сегашните вредности на нетековни останати финансиски обврски на Друштвото се изразени во ЕУР.

Сегашните вредности на тековниот дел на останатите финансиски обврски е деноминиран во следните валути:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
МКД	17.593	15.638
ЕУР	504.287	534.613
УСД	38.985	32.954
	<u>560.865</u>	<u>583.205</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

17. ОБРСКИ ОД НАЕМИ

Анализа на вкупните обврски за наеми:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Тековни	132.700	130.814
Нетековни	<u>264.222</u>	<u>294.508</u>
	<u>396.922</u>	<u>425.322</u>

Средствата поврзани со овие обврски за наем се прикажани во белешка 12.

Сегашната вредност на Обврските за наем се прикажани во следните валути

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
ЕУР	370.948	395.048
МКД	<u>25.974</u>	<u>30.274</u>
	<u>396.922</u>	<u>425.322</u>

Друштвото е потенцијално изложено на иден паричен одлив во износ од МКД 23.994 илјади на 31 Декември 2023 година (2022:МКД 57.260 илјади), кој произлегува од опциите за продолжување во договорите за наем, а кои не се вклучени во мерењето на Обврските од наем.

Вкупниот износ на плаќања за наем за годината која завршува на 31 декември 2023и 2022 година е како што следи:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Фиксни плаќања	120.613	151.317
Варијабилни плаќања	<u>17.435</u>	<u>16.246</u>
	<u>138.048</u>	<u>167.563</u>

Структурата на обврските од наем според доспеаност заклучно со 31 декември 2023 и 2022 година е како што следи:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Под 1 година	152.847	148.749
Од 1 до 2 години	111.855	117.699
Од 2 до 3 години	82.118	86.625
Од 3 до 4 години	44.891	58.199
Од 4 до 5 години	25.874	26.817
Над 5 години	<u>31.018</u>	<u>33.706</u>
	<u>448.603</u>	<u>471.795</u>
Намалено за незаработената камата	<u>(51.681)</u>	<u>(46.473)</u>
	<u>396.922</u>	<u>425.322</u>

18. ОСТАНАТИ ТЕКОВНИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Плати, надоместоци и бонуси	101.603	81.714
Останати даноци и придонеси	1.472	1.454
Останати даночни обврски	56.800	61.807
Одложени приходи	29.739	28.102
Останати тековни обврски	<u>25.803</u>	<u>25.322</u>
	<u>215.417</u>	<u>198.399</u>

Белешки кон одделните финансиски извештаи

19. ОДЛОЖЕН ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаените (средства)/обврски за одложен данок на добивка се однесуваат на следните ставки:

Во илјади денари	Средства		Обврски		Нето	
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
Недвижности, постројки и опрема	-	-	2.747	21.340	2.747	21.340
Нематеријални средства	(45.641)	(40.455)	-	-	(45.641)	(40.455)
МСФИ 15	-	-	42.283	40.955	42.283	40.955
(Право на користење средства)/обврски од наеми МСФИ 16	(39.692)	(42.532)	41.234	43.555	1.542	1.023
(Средства)/обврски за данок	(85.333)	(82.987)	86.264	105.850	931	22.863

Движење на времените разлики во текот на годината

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2023	Ефекти на добивката	Состојба на 31 декември 2023
Недвижности, постројки и опрема	21.340	(18.593)	2.747
Нематеријални средства	(40.455)	(5.186)	(45.641)
МСФИ 15	40.955	1.328	42.283
Право на користење средства/обврски од наеми МСФИ 16	1.023	519	1.542
	22.863	(21.932)	931

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2022	Ефекти на добивката	Состојба на 31 декември 2022
Недвижности, постројки и опрема	44.089	(22.749)	21.340
Нематеријални средства	(26.059)	(14.396)	(40.455)
МСФИ 15	39.247	1.708	40.955
Право на користење средства/обврски од наеми МСФИ 16	375	648	1.023
	57.652	(34.789)	22.863

Привремените разлики прикажани погоре се однесуваат на различни сегашни вредности на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства бидејќи овие средства беа ревалоризирани во согласност со законските одредби во претходните години на крајот на годината со користење на официјални коефициенти за ревалоризација базирани на растот на индексот на цени на општо произведените стоки и дополнително даночно пропишаните стапки на амортизација и моментално применливите правила. Со транзицијата кон МСФИ 15 и МСФИ 16, стандардите за Приходи од договори со корисници и Наеми, привремени разлики настанаауваат во, бидејќи овие стандарди не се дел од усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

20. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Користи за вработени	Вкупно
1 јануари 2022	43.162	87.183	130.345
Зголемувања	128.012	49.937	177.949
Ослободувања	(1.707)	(1.117)	(2.824)
Искористено во периодот	(159.453)	(21.904)	(181.357)
Останати	288	(2.283)	(1.995)
31 декември 2022	10.302	111.816	122.118

Во илјади денари	Правни спорови	Користи за вработени	Вкупно
1 јануари 2023	10.302	111.816	122.118
Зголемувања	8.464	57.439	65.903
Ослободувања	-	(3.518)	(3.518)
Искористено во периодот	(7.555)	(38.519)	(46.074)
Останати	-	(10.580)	(10.580)
31 декември 2023	11.211	116.638	127.849

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Нетековни (Останато)	70.256	73.511
Тековни	57.593	48.607
	127.849	122.118

Резервирањата за правни спорови се однесуваат на одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Постојат одреден број судски спорови за кои е направено резервирање. Раководството направи резервирање за обврската согласно своите најдобри оценки, но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни штетни влијанија за исходот на овој спор. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2023 година.

Ставката „Користи за вработени“ вклучува резервирања направени за законската или договорната обврска на Друштвото да исплати на вработените три просечни месечни плати во Република Северна Македонија на вработените на датумот на пензионирање (види белешка 2.14.1) и резервирања за долгорочни програми за стимулација (види белешка 35). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во добивката или загубата.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

21. КАПИТАЛ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	10	10
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Северна Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2023 и 2022 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	31.12.2023	%	31.12.2022	%
АД Каменимост Комуникации	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Северна Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
International Finance Corporation (IFC)	97.988	1,02	101.120	1,06
Останати малцински акционери	303.237	3,17	300.105	3,13
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

21.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 39).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

22. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2023	2022
Приходи од фиксна телефонија		
Интернет	1.042.455	916.671
ТВ	891.584	946.003
Говорна услуга – малопродажна	826.092	826.727
Големопродажба	583.453	504.744
Пренос на податоци	478.848	479.777
Опрема	20.136	28.777
Останати приходи	91.961	101.021
	<u>3.934.529</u>	<u>3.803.720</u>
Приходи од мобилна телефонија		
Интернет	2.352.208	2.273.257
Опрема	1.923.152	1.843.019
Говорна услуга – малопродажна	1.822.934	1.753.200
Големопродажба	570.525	588.213
Пренос на податоци	436.529	406.534
Приходи од посетители	181.267	124.387
Услуги со посебна цена на чинење	78.637	84.729
Останати приходи	332.435	300.695
	<u>7.697.687</u>	<u>7.374.034</u>
SI/IT приход	299.282	613.580
Приходи од останати услуги	43.855	53.803
	<u>11.975.353</u>	<u>11.845.137</u>
Од кои:		
Приходи од договори со корисници	11.875.201	11.738.184
Останати извори на приходи	100.152	106.953

Останати извори на приходи вклучуваат, приходи од изнајмување, и останати приходи кои се презентирани погоре во Приходи од останати извори, Останати приходи од фиксна телефонија, и Останати приходи од мобилна телефонија.

Приходот од опремата се признава во одреден момент додека приходот од услуги се признава во текот на периодот. Приходите од SI/IT се признаваат главно во текот на периодот и во помала мера во одреден момент во времето во зависност од проектот.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

22.1. Средства и обврски кои произлегуваат од договори со корисници

Средства од договори на Друштвото вклучуваат нефактурирани износи кои типично произлегуваат од продажба под долгорочни договори, кога признатиот приход го надминува износот кој е фактуриран на корисникот. Краткорочниот дел од средствата од договори е вклучен во Побарувања од купувачи и останати средства во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од средствата од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни средства во Извештајот за финансиската состојба - Побарувања од купувачи и останати средства.

Обврски од договори вклучува авансни уплати и фактурирање кое го надминува износот на настанатите трошоци и одложен приход. Краткорочниот дел од обврските од договори е вклучен во Обврски кон добавувачи и останати обврски во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од обврските од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни обврски во Извештајот за финансиската состојба - Останати обврски.

Во илјади денари	31.12.2023	31.12.2022
Средства од договори - краткорочни	264.768	213.331
Средства од договори - долгорочни	88.843	82.122
Обврски од договори – краткорочни	(278.708)	(265.448)
Обврски од договори – долгорочни	(27)	(37)
Нето средства/ (обврски) од договори (обврски)	<u>74.876</u>	<u>29.968</u>

Приходи во периодот на известување од износот вклучен во категоријата договорни обврски на почеток на периодот

	191.843	200.943
--	---------	---------

Исправката на вредноста на средствата од договори е обелоденета заедно со исправката на побарувањата од купувачите во белешка 7 и истата изнесува МКД 103.322 илјади на 31 декември 2023 (2022 МКД: 98.351 илјади).

На 31 декември 2023 кумулативниот износ на трансакционата цена за преостанатите обврски изнесува МКД 3.788.158 илјади (2022: МКД 3.405.248 илјади) и Друштвото ќе ги признае како приход од извршени услуги, во наредни 29 месеци (2022: 34 месеци) согласно очекувањата.

Друштвото не признава приходи од обврски извршени (или делумно извршени) од претходни периоди во известувачкиот период.

23. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2023	2022
Плати	626.908	581.698
Придонеси на плати	242.690	218.816
Останати трошоци за вработените	165.259	146.652
Бонуси	145.047	127.637
Капитализирани трошоци за вработените	<u>(67.315)</u>	<u>(59.468)</u>
	<u>1.112.589</u>	<u>1.015.335</u>

Останати трошоци за вработените вклучуваат користи поради прекин на вработувањето, додаток за одмор и други користи за вработени и менаџери кои го напуштиле Друштвото во износ од МКД 93.545 илјади за 57 лица (2022: МКД 106.021 илјади за 57 лица). Заклучно со 31 декември 2023 МКД 85.194 илјади се исплатени во 2023 година, додека МКД 8.351 илјади беа презентирани како Останати тековни обврски (види белешка 18). Заклучно со 31 декември 2022 целиот износ беше исплатен.

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за долгорочните програми за стимулација (види белешка 35).

Белешки кон одделните финансиски извештаи

24. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО И ПЛАЌАЊА КОН ОСТАНАТИ ОПЕРАТОРИ

Во илјади денари	2023	2022
Набавна вредност на продадени стоки	2.133.669	2.370.775
Услуги	544.695	518.276
Енергија	499.604	640.416
Материјали и одржување	478.759	574.277
Такси давачки и локални даноци	302.990	288.315
Услуги од подизведувачи	276.458	303.611
Маркетинг и донации	174.597	155.242
Трошоци за тантиеми	77.975	82.315
Консултантски услуги	13.775	15.855
Осигурување	9.845	10.173
Правни трошоци	5.041	41.291
Намалување на вредноста на залихи	3.807	19.843
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(1.013)	(1.500)
Останато	13.610	14.977
	<u>4.533.812</u>	<u>5.033.866</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, поштенски услуги, услуги за поддршка и одржување на ИТ апликации и системи, трошоци за обезбедување, трошоци за чистење и комунални услуги.

Набавна вредност на продадени стоки, го вклучува трошокот за продадената опрема во фиксна и мобилна телефонија, и исто така и опремата продадена во SI/IT проекти. Соодветниот приход е прикажан во белешка 22.

Плаќањата кон останати оператори во износ од МКД 1.123.234 илјади (2022:МКД 1.026.645 илјади) претставуваат трошоци за интерконекција и роаминг со останати телекомуникациски оператори.

25. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2023	2022
Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	11.872	22.419
Останато	73.625	13.304
	<u>85.497</u>	<u>35.723</u>

Во 2022 година износот од МКД 14.724 илјади вклучен во категоријата Нето добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема претставува приход од продажба на три административни згради.

Во категоријата Останато, износот во главно се однесува на продажба на отпад, главно бакарни кабли и префактурирање на различни оперативни расходи.

26. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2023	2022
Камати од обврски за ТВ права	32.980	25.503
Камати од обврски за наеми	23.789	20.956
Останато	4.050	84.696
	<u>60.819</u>	<u>131.155</u>

Расходи од камата од обврски за ТВ права претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од договорите за права за емитување на телевизиски содржини кои се капитализирани, првично признаени по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата (види белешка 16). Расходи од камата од наемисе поврзани со примената на МСФИ 16 Наеми, кои произлегуваат од признатите Обврски од наем (види белешка 17). Категоријата “Останато” вклучува главно камата поврзана со резервирања (види белешка 20). Во 2022 најголем дел од каматата се однесува на камата исплатена како резултат од еден изгубен правен случај.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

27. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2023	2022
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	52.166	7.415
Приходи од дивиденди	16.422	11.823
Нето позитивни курсни разлики	3.728	3.162
Приходи од камати	360	2.449
	<u>72.676</u>	<u>24.849</u>

Приходи од дивиденди произлегуваат од финансиски средства по објективна вредност во добивката или загубата. Приходите од камати, главно произлегуваат од финансиски средства класификувани како Финансиски средства мерени според амортизирана вредност.

28. ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаено во извештајот на сеопфатна добивка:

Во илјади денари	2023	2022
Тековен данок		
Тековна година	<u>294.187</u>	<u>241.769</u>
Одложен данок		
Појава и анулирање на привремени разлики	<u>(21.932)</u>	<u>(34.789)</u>
Вкупен данок на добивка во извештајот за сеопфатната добивка	<u>272.255</u>	<u>206.980</u>

Привремените разлики произлегуваат од признаените одложени даночни средства/обврски (види белешка 19).

Усогласување на ефективната даночна стапка:

Во илјади денари	2023	2022
Добивка пред оданочување	<u>2.352.606</u>	<u>1.707.259</u>
Данок на добивка	10,00% 235.261	10,00% 170.726
Расходи непризнаени за даночни цели	2,95% 69.286	3,75% 64.011
Даночен кредит во идни периоди на амортизација	(0,31%) (7.309)	(0,95%) (16.175)
Даночен кредит од амортизација	(0,84%) (19.683)	(0,37%) (6.261)
Даночен кредит од донации за спортски активности	(0,18%) (4.305)	(0,25%) (4.305)
Даночно ослободени приходи	(0,04%) (995)	(0,06%) (1.016)
	<u>11,58% 272.255</u>	<u>12,12% 206.980</u>

Даночен кредит од реинвестирана добивка, е кредит што се користи поради реинвестирана нето добивка генерирана според Финансиските извештаи на Друштвото во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“, за инвестиции во квалификувани материјални и нематеријални средства во согласност со Законот за данок на добивка.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

29. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 30 мај 2023 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2022 година и утврдување на дивиденден календар во вкупен бруто износ од МКД 1.667.794 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2022 година во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“. Бруто износ на дивиденда по акција за 2022 година е МКД 19,34. Дивидендата беше исплатена во септември 2023 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2023 година.

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 31 мај 2022 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2021 година и утврдување на дивиденден календар во вкупен бруто износ од МКД 1.721.980 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2021 година во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“. Бруто износот на дивиденда по акција за 2021 година беше МКД 19,96. Дивидендата беше исплатена во август 2022 година.

30. ИЗВЕСТУВАЧКИ СЕГМЕНТИ И ИНФОРМАЦИИ

30.1. Известувачки сегменти

Известувачките сегменти на Друштвото се: деловен, резидентен, големопродажен сегмент и останато.

Резидентниот сегмент се состои од претплатници – потрошувачи коишто се директно поседувани претплатници без деловни претплатници (односно самовработени поединци или правни лица коишто нудат наплатливи производи и/или услуги на корисниците, непрофитни организации и јавни организации). Деловниот сегмент се состои од деловни претплатници коишто се директно поседувани претплатници коишто се или самовработени поединци или вработени кај правно лице коешто нуди наплатливи производи и/или услуги на корисниците. Вработените или членовите на непрофитни и јавни организации се исто така деловни претплатници. Големопродажниот сегмент се состои од сите услуги на телекомуникациските оператори за мобилна и фиксна линија, односно услуги на оператори, MVNO и посетители.

30.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки

Следните табели ги прикажуваат информациите за известувачките сегменти кои редовно се доставуваат до главниот оперативен носител на одлуки на Друштвото. Информациите кои редовно се обезбедуваат за МК (Менеџмент Колегиум), вклучуваат неколку мерења на добивката кои се земаат во предвид при оценување на работењето и алоцирање на ресурсите. Раководството верува дека директната маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувањата и отпишаните побарувања, е мерка на сегментот која е најконзистентна со принципите на мерење кои се користени во мерењето на соодветните износи во овие финансиски извештаи. Друг важен клучен индикатор за остварувањето што се надгледува на ниво на сегментите е EBITDA (добивка пред камата, данок на добивка и амортизација) коригирана за влијанието на одредени ставки кои се земаат во предвид како “специјално влијание”. Овие ставки се менуваат од година во година, по својата природа и големина.

Приходи

Во илјади денари	2023	2022
Приход од резидентен сегмент	8.191.463	7.893.745
Приход од деловен сегмент	2.642.290	2.934.048
Приход од големопродажен сегмент	1.126.789	992.399
Приходи од останати сегменти	14.811	24.945
	<u>11.975.353</u>	<u>11.845.137</u>

Ниту еден од надворешните корисници на Друштвото не преставува значаен извор на приходи.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

30.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки (продолжува)

Резултати по известувачки сегменти (Директна маргина).

Во илјади денари	2023	2022
Директна маргина		
Резидентен сегмент	5.671.467	5.467.153
Деловен сегмент	1.699.795	1.655.622
Големопродажен сегмент	751.791	680.784
Останато	14.811	24.943
Директна маргина	8.137.864	7.828.502
Индиректни трошоци	(3.136.686)	(3.256.941)
Останати оперативни приходи	85.497	35.723
Вкупна EBITDA	5.086.675	4.607.284
Амортизација	(2.745.926)	(2.793.719)
Вкупна оперативна добивка	2.340.749	1.813.565
(Трошоци)/приходи од финансирање – нето	11.857	(106.306)
Добивка пред оданочување	2.352.606	1.707.259
Данок на добивка	(272.255)	(206.980)
Нето добивка за годината	2.080.351	1.500.279

31. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

31.1. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем, склучени на временна основа, каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наем на земјиште и базни станици.

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2023	2022
Под 1 година	25.741	18.051
Помеѓу 1 и 5 години	29.542	9.772
	55.283	27.823

Приходите од наем каде Друштвото е наемодавател се прикажани во белешка 22.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

31.1. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател (продолжува):

Недвижности, постројки и опрема предмет на оперативен наем:

Во илјади денари	Згради	Телекомуникациска опрема	Вкупно
На 31 Декември 2021			
Трошоци	46.954	115.269	162.223
Акумулирана амортизација	(33.968)	(106.506)	(140.474)
Сегашна вредност	12.986	8.763	21.749
Сегашна вредност на 1 Јануари 2022	12.986	8.763	21.749
Зголемувања	4.671	-	4.671
Намалувања	-	(1.671)	(1.671)
Амортизација	(2.698)	(414)	(3.112)
Сегашна вредност на 31 Декември 2022	14.959	6.678	21.637
На 31 Декември 2022			
Трошоци	51.625	113.598	165.223
Акумулирана амортизација	(36.666)	(106.920)	(143.586)
Сегашна вредност	14.959	6.678	21.637
На 31 Декември 2022			
Трошоци	51.625	113.598	165.223
Акумулирана амортизација	(36.666)	(106.920)	(143.586)
Сегашна вредност	14.959	6.678	21.637
Сегашна вредност на 1 Јануари 2023	14.959	6.678	21.637
Зголемувања	252	9.358	9.610
Намалувања	(15.020)	(41.693)	(56.713)
Намалување на амортизација	11.540	41.662	53.202
Амортизација	(933)	(10.794)	(11.727)
Сегашна вредност на 31 Декември 2023	10.798	5.211	16.009
На 31 Декември 2023			
Трошоци	36.857	81.262	118.119
Акумулирана амортизација	(26.059)	(76.051)	(102.110)
Сегашна вредност	10.798	5.211	16.009

31.2. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на превземени обврски (кон надворешни лица) од капитални инвестиции на 31 декември 2023 година изнесува МКД 118.151 илјади (2022: МКД 524.631 илјади). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2023 и 2022 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

32. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

32.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2023 година.

Средства Во илјади денари	Вреднувани по амортизирана вредност	Финансиски средства Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	1.079.490	-	1.079.490	1.079.490
Побарувања од купувачи	3.469.504	-	3.469.504	3.469.504
Останати финансиски средства	12.911	-	12.911	12.911
Средства од договори	353.611	-	353.611	353.611
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата (акции)	-	274.501	274.501	274.501

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2022 година.

Средства Во илјади денари	Вреднувани по амортизирана вредност	Финансиски средства Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	733.224	-	733.224	733.224
Побарувања од купувачи	3.471.468	-	3.471.468	3.471.468
Останати финансиски средства	22.200	-	22.200	22.200
Средства од договори	295.453	-	295.453	295.453
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата (акции)	-	222.335	222.335	222.335

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства по објективна вредност во добивката или загубата претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 274.501 илјади (2022: МКД 222.335 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 27).

Белешки кон одделните финансиски извештаи

32.2. Пребивање на финансиски средства и финансиски обврски

За финансиските средства и обврски кои се предмет на применливи договори за нетирање, секој договор помеѓу Друштвото и другата договорна страна (вообичаено роаминг и интерконекциски партнери) овозможува нето порамнување на соодветните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи, кога и двете страни ќе одберат да се порамни трансакцијата на нето основа. Во отсуство на таков избор, побарувањата од купувачите и обврските кон добавувачите ќе се порамнат на бруто основа, но сепак, секоја страна во договорот за нетирање ќе има можност да ги исплати сите овие износи на нето основа во случај на неисполнување на обврските на другата страна.

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи (прикажани во белешка 7 и 15) се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2023:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	4.097.846	3.185.772
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(628.342)	(628.342)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.469.504</u>	<u>2.557.430</u>

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи (прикажани во белешка 7 и 15) се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2022:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.837.147	3.076.829
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	(365.679)	(365.679)
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.471.468</u>	<u>2.711.150</u>

32.3. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

33. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење, чијшто исход честопати не може со сигурност да се предвиди. Најголем дел од неизвесните обврски се однесува на еден судски случај и со побарување во износ од 240 милиони денари кој е за надомест на штета против Друштвото за наводна злоупотреба на доминантната позиција во однос на пристапот до мрежите за пренос на податоци. Врз основа на правните совети и цврстите правни аргументи изнесени во текот на судската постапка, менаџментот верува дека не постои веројатност судската постапка да резултира со обврска во побараниот износ. Соодветно, нема резервирани средства заклучно со 31 декември 2023 и 2022 година. Во моментот, раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 20).

Белешки кон одделните финансиски извештаи

34. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзани страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Владата на Република Северна Македонија има 34,81% сопственост во Друштвото (види белешка 17). Исклучокот за обелоденување кај компании раководени од државата е применет во согласност со МСС 24.25, бидејќи Владата на Република Северна Македонија има значајно влијание на Друштвото. Освен плаќањето на даноци, надоместоци кон регулаторни тела во согласност со локалното законодавство и дивиденда (види белешка 29), во 2023 и 2022 година Друштвото немаше трансакции со Владата на Република Северна Македонија или со кое било друштво што е контролирано или е под значително влијание на Владата на Република Северна Македонија, надвор од редовните деловни активности на Друштвото. Во 2022 година нови лиценци на 713-723/768-778 MHz и 3,6-3,7 GHz (5G) беа издадени на Друштвото, во износ од МКД 503 милиони. Важноста на лиценците е до крај на 2037 година. Лиценците се признати како нематеријални средства (види белешка 14).

Трансакциите со поврзани страни главно се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги, услуги за поддршка и одржување и вкрстени трошоци. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешки 7, 15 и 16).

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2023		2022	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	426	11.480	564	15.465
Подружници на доминантниот сопственик	9.135	2.452	8.913	2.902
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	557.326	440.213	514.927	380.159
Подружници на основното матично друштво	28.312	29.066	33.454	38.459

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	31.12.2023		31.12.2022	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	6.055	4.006	5.520	3.331
Подружници на доминантниот сопственик	5.327	1.428	3.064	752
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	116.707	275.205	141.208	382.654
Подружници на основното матично друштво	37.950	100.852	44.891	99.050

Белешки кон одделните финансиски извештаи

35. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2023	2022
Краткорочни користи за вработените (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	67.669	71.094
Законски пензиски придонеси за краткорочните користи	9.890	10.964
Законски останати придонеси за краткорочните користи	5.049	4.345
Користи поради прекин на вработувањето	9.657	12.941
Долгорочни програми за стимулација	50.879	44.487
Останати плаќања	2.474	1.884
	<u>145.618</u>	<u>145.715</u>

Надоместокот на членовите на Одборот на директори на Друштвото и неговите комитети, изнесува МКД 7.738 илјади (2022: МКД 8.680 илјади) и е вклучен во Краткорочни користи за вработените. Овие трошоци се вклучени во Трошоци за вработени (види белешка 23).

Во 2015 година, новата програма за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI) беше воведена како дел од глобалната алатка за компензација ширум ДТ Групацијата за друштвата. Програмата претставува програма заснована на акции коишто се плаќаат во готовина. Извршителите добиваат виртуелни акции коишто зависат од нивната индивидуална изведба. Бројот на виртуелни акции на крајот од периодот (четиригодишен период), се утврдува од целното достигнување на клучните показатели. Вредноста на количината на акциите варира за времетраење на периодот на планот врз основа на два показатели: развивање на цената на ДТ акцијата и целното постигнување во врска со 4 таргети на друштвото: (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на ангажиран капитал (ROCE); задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Постигнувањето на таргетите се мери на крајот од секој годишен циклус и бројот на виртуелните акции утврден на оваа основа е фиксен како резултат на годишниот циклус (непренослив). На крајот од периодот на траење на планот (четиригодишен период), резултатите од четирите годишни циклуси се собираат и плаќаат во готовина. Секоја година се воведува нов циклус од програмата за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI).

Во 2019 година нова програмата за долгорочна мотивација беше воведена од страна на ДТ Групацијата наречена стимулација за повторливо извршување (RPI), за цели на достигнување на заеднички повторливи резултати, мерења преку остававање на дефинирани KPI. Програмата RPI е четиригодишен план за период од 2018 до 2021 година. Првата година се смета како година за влез на одредено друштво, ако има остварување на таргетот во две последователни години согласно дефинираната политика. Бонус ќе биде исплатен на дефинираните извршни менаџери од втората година па во иднина во случај на остварување на дефинираните таргети. Групациски релевантен KPI е неприлагодена EBITDA за соодветниот сегмент/друштво. Прагот за право на бонус е остварување на таргетот со 115%. Истото се однесува и за прикажување на трошоци за RPI програмата. Главниот извршен директор и главните директори учествуваат во програмата. Износот на бонусот зависи од менаџерското ниво и бројот на годините за кои има последователно остварување на таргетот. Во 2022 година беше извршена финалната исплата за RPI, со што програмата е завршена.

Во 2022 година, Групацијата ДТ вовеле долгорочна програма за бонуси наречена Програма за бонуси Game Changer. Програмата претставува четиригодишен план кој ќе се спроведува во периодот од 2022 до 2025 година, со прифаќање на Условите на ДТ за учество во Програмата на ЕУ за бонуси Game Changer.

Правото на учество во програмата е дефинирано на ниво на Главен извршен директор и на ниво на Главен директор. Специјална покана за учество во програмата може да му се понуди на извршен менаџер според дефинирани критериуми. Плаќањата во рамките на програмата се извршуваат врз основа на параметрите за извршување на работата, клучните показатели на извршувањето на работата (KPI) и нивоата на постигнување на целите. Износот на бонусот секоја година зависи од последователното надминување на резултатите (доколку се исполнети условите за прагот) и просечното исполнување на целите за конкретни KPI кои се дефинирани за Друштвото.

Направените трошоци поврзани со програмите опишани погоре се прикажани во рамките на Долгорочни програми за стимулација (види белешка 20 и 23).

Белешки кон одделните финансиски извештаи

36. ЗАРАБОТУВАЧКА ПО АКЦИЈА

а) Обична и разводната заработка по акција

	2023	2022
Добивката за цели на пресметка на заработувачка по акција претставува нето добивката која припаѓа на сопствениците на Друштвото (во илјади денари)	<u>2.080.351</u>	<u>1.500.279</u>
Обична и разводната заработка по акција (во денари, пресметана како нето добивка поделена со бројот на акциите)	<u>24,12</u>	<u>17,39</u>

б) Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител

	2023	2022
Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител за пресметка на обична и разводната заработка по акција	<u>86.254.903</u>	<u>86.254.903</u>

Друштвото има издадено обични акции и една златна акција, која има исти права во однос на исплатата на дивиденда и затоа основната и разводнетата добивка по акција се еднакви. Детали за останатите права на златната акција се наведени во белешка 21.

37. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после 31 декември 2023 кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2023 година.

Стратегијата за еколошко, социјално и корпоративно управување (ESG) е вградена во стратегијата на Друштвото и таа е пресликувана во разновидни активности коишто поддржуваат два главни стратешки столба – „Добра Магента“ и „Зелена Магента“. Освен тоа, како дел од Групацијата ДТ, целите за ESG беа утврдени и на ниво на Друштвото, што дополнително ја потврдува посветеноста кон ESG агендата.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

38. РЕГУЛАТОРНО ОПКРУЖУВАЊЕ

38.1. Регулаторно опкружување – мобилна линија

На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“), по службена должност, достави известување до Друштвото за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што му биле доделени во согласност со Договорите за концесија. Лиценцата за радио фреквенции коишто ја користи Друштвото во опсег од GSM 900, беше исто така издадена во форма регулирана од ЗЕК со период на важност до 5 септември 2018 година, која беше обновена во 2018 година за дополнителен период од 10 години до 2028 година. Како резултат на измените во подзаконските акти, опсегот од 900 MHz е отворен за UMTS технологија и, врз основа на барање на Друштвото, лиценцата за радиофреквенција беше изменета така што овие фреквенции сега се технолошки неутрални.

Во 2008 година беше објавено решение за доделување на 2x15 MHz лиценца за радио фреквенции на 2100 MHz. Важноста на лиценцата беше 10 години, односно до 17 декември 2018 година. Лиценцата беше обновена во 2018 година за 10 години, до 2028 година во согласност со ЗЕК.

На процедурата за аукција што се одржа во август 2013 година беше доделен целиот опсег од 790 – 862 MHz заедно со недоделените фреквенции во опсегот 1740 – 1880 MHz за Long Term Evolution (LTE) технологија на јавен тендер. Сите 3 мобилни оператори во тоа време добија LTE радиофреквенциска лиценца од 1x10 MHz во опсегот од 800 MHz и 2x15 MHz во опсегот од 1800 MHz. Секоја лиценца беше добиена со плаќање на еднократен надомест од 10,3 милиони евра. Важноста на лиценцата е 20 години, до 1 декември 2033 година, со можност за нејзино продолжување за период од 20 години во согласност со ЗЕК.

По спојувањето на Оне и ВИП, на 18 ноември 2016 година, А1 Македонија (претходно оне.Вип) достави барање до Агенцијата за промена на лиценците за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирани со броевите 108269/1, 108271/1, 104068, 104069, 104711, 108269/2 и 108267/2. Агенцијата донесе одлука да не го одобри барањето за промена на А1 Македонија.

Во тендерска постапка, нова лиценца на 2100 MHz (2x15 MHz) беше издадена на Друштвото. Нова лиценца на 2100 MHz (2x10 MHz) беше издадена и на А1 Македонија. Важноста на лиценцата е до крај на 2028 година.

Во постапката за директно доделување од 11 јули 2022 година, Агенцијата му издаде нова лиценца во опсегот 700 MHz и 3.x GHz (5G) на Друштвото (2x10 MHz на 700 MHz и 100 MHz на 3.x GHz). Лиценцата важи 15 години. Истиот износ на спектар исто така му беше издаден на А1 Македонија.

На 19 декември 2014 година беа донесени измени и дополнувања на ЗЕК. Беа направени многу значителни промени на ЗЕК, помеѓу нив, Регулативата за роаминг на Балканот беше една од најважните промени и беше во согласност со Регулативата за роаминг во ЕУ III. Транзицискиот период за постепено намалување на цените на роамингот заврши на 1 јули 2017 година. Во 2019 година, регулаторните тела на земјите од Западен Балкан (WB6) (Северна Македонија, Црна Гора, Србија, Босна, Албанија, Косово) воведоа регулатива за роаминг, почнувајќи со RLAN+ (Roam Like At Home) модел на доплата од 1 јули 2019 година до 30 јуни 2021 година. Од 1 јули 2021 година ќе се применува регулатива по RLAN-моделот. Со оваа регулатива беа намалени и цените за меѓународна терминација меѓу земјите од Западен Балкан (WB6).

Двата мобилни оператори на пазарот, Друштвото и А1 Македонија се назначени за оператори со значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на релевантниот големопродажен пазар „Пристап и започнување на повик на јавни мобилни мрежи“. Агенцијата ги наметна истите регулаторни правни мерки за двата оператора:

- обврска за мобилен пристап за сите мобилни витуелни мрежни оператори(MVNO) хибридни видови (вклучително и Препродавач),
- цена базирана на трошок за Целосен MVNO,
- малопродажба минус (-35%) за Препродавачот,
- обврска за пристап до услуга за мултимедиални пораки (MMS) услуги и мобилни податоци врз основа на технолошка неутралност.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

38.2. Регулаторно опкружување – мобилна линија (продолжува)

MVNO, Луса Mobile хостиран на мрежата на А1 Македонија, влезе на македонскиот пазар и започна со малопродажно работење во јули 2016 година во согласност со регулираните големопродажни услови. Исто така, од октомври 2020 година, започна со работа нов MVNO (Green Mobile), хостиран на мрежата на А1 Македонија. Сите три MVNO се назначени за оператори со ЗПМ на релевантниот пазар за мобилна телефонија.

Кабелскиот оператор Телекабел, кој на пазарот е присутен со фиксни услуги (говор, широкопојасен интернет и телевизија), од јануари 2019 година започна да работи како MVNO хостиран на мобилната мрежа на Друштвото под услови на регулирана големопродажба.

Времетраењето на двете лиценци кои претходно ги поседуваше А1 Македонија беше до 2017 година, 10 MHz од опсег од 900 MHz и 10 MHz од опсег од 1800 MHz истекло на 23 март 2017 година, позиционирани во пониските делови од опсезите. Врз основа на барањето од А1 Македонија за продолжување на лиценцата, Агенцијата донесе одлука бр. 0804-974 од 2 ноември 2016 година да не го продолжи времетраењето на овие две лиценци. Во моментот овие радиофреквенции не се доделени и не се достапни за продажба, тие се чуваат за третиот нов учесник на пазарот.

На 26 мај 2017 година, А1 Македонија поднесе барање до Агенцијата за промена на лиценцата за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирана со број 108267/2, со кое е доделен следниот радиофреквенциски блок: 1770-1785/1865-1880 MHz. На 9 октомври 2017 година, Агенцијата донесе одлука за одбивање на барањето на А1 Македонија за промена на 1800 MHz.

Врз основа на жалбата поднесена од А1 Македонија, во септември 2019 барањето за промена на 1800 MHz беше конечно одобрено од Агенцијата, како резултат на судската одлука во корист на А1 Македонија. Во 1800 MHz опсегот, А1 Македонија ќе добие огромен континуиран блок од 35 MHz со важност од 15 октомври 2019 година. На барање на Друштвото, Агенцијата ги продолжи лиценците за 900 (2x12.5MHz), 1800 (2x10MHz) и 2100 (2x15MHz) за дополнителни 10 години период на важност (до 2028-2029) без еднократен надомест.

Лиценца 2x10 MHz на 1800 MHz во сопственост на А1 Македонија беше продолжена во Март 2022 година.

Во април 2019 година, Министерството за информатичко општество подготви Национална стратегија за бродбенд во која што се утврдени следниве цели:

- До крајот на 2023 година, најмалку еден поголем град да биде покриен со 5G сигнал;
- До крајот на 2025 година, автопатите и магистралните патишта / главните коридори на основната и сеопфатна патна мрежа во државата утврдени од Агенцијата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал;
- До крајот на 2027 година, сите градови во државата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал;
- До крајот на 2029 година, секој да има можност за пристап до интернет преку 5G со минимална брзина на пристап до интернет од најмалку 100 Mbps;
- До крајот на 2029 година најмалку 50% од вкупниот број на претплатнички договори на домаќинствата во цела држава, да имаат пристап до интернет од најмалку 100 Mbps;
- До крајот на 2029 година, сите домаќинства по прифатлива цена да имаат можност за пристап до мрежа која овозможува брзина за превземање од најмалку 100 Mbps со можност за надградба на гигабитна брзина;
- До крајот на 2029 година, сите јавни институции (училишта, универзитети, истражувачки центри и други образовни установи, здравствени установи, министерства, судови, локални самоуправи и други државни органи и тела), да имаат симетричен пристап до интернет со брзина од најмалку 1 Gbps.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

38.1. Регулаторно опкружување – мобилна линија (продолжува)

Врз основа на јавна расправа на почетокот на 2021 година Агенцијата ги донесе измените во Правилникот за надоместоци за користење на радиофреквенции:

- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции од 3.x GHz за 50 % (од 4.000 евра/MHz на 2.000 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции за 700 MHz за 50 % (од 11.400 евра/MHz на 5.740 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 55 GHz (Е опсег на радиофреквенциски линкови) за 50% (од 4.000 евра/250MHz на 2.000 евра/250 MHz).

38.2. Регулаторно опкружување – фиксна линија

Друштвото има обврски како оператор со ЗПМ на неколку регулирани пазари за фиксни услуги.

На почетокот на 2015 година, имплементирано е регулирање на пристапот до оптика, со Локален битстрим пристап преку пристап од нова генерација (NGA) на 3 и 4 ниво и регулирање на VULA (Виртуелен разврзан локален пристап) на ниво 2. Воведувањето на нови технологии за претплатничка дигитална линија со ногу високи брзини (VDSL Векторинг технологија во 2017 година) од страна на Друштвото за малопродажни корисници доведува до воведување на нови производи за големопродажен пристап и преобликување на регулаторните обврски.

Финалниот документ за големопродажен централен пристап за производи за масовен пазар обезбедени во анализата на пазарот на фиксна локација (Пазар б) беше објавен во април 2017 година. Агенцијата за прв пат наметна регулирање на пристапот до Хибридно оптички коаксијален пристап (HFC). Сите постојни обврски за бакарната и оптичката мрежа остануваат непроменети по извршената нова анализа во 2022 година. Сите обврски се однесуваат на Друштвото и на А1 Македонија како оператори со ЗПМ на пазарот за широкопојасни услуги.

Измените направени во септември 2016 година кои вклучуваат нова обврска за регистрирање на нови и постојни електронски мрежи (ATLAS), се однесуваат на заедничко градење и користење на мрежите и нова обврска за Агенцијата да ги објавува добиените извештаи за мерењата во сегментот на оптичка магистрална мрежа од страна на сите оператори.

Тендерот за давател на USO (Обврска за универзална услуга) услуга беше објавен во октомври 2021 година, за период од 2022-2026 година и еден од главните критериуми за избор е износот на рефундација што го бара учесникот на тендерот од регулаторот.

Согласно резултатите од тендерот, Друштвото е универзален давател до 2026 година за Фиксен пристап и пристап на хендикепирани лица (говорни услуги и интернет од најмалку 12Mbit/s брзина на преземање). А1 Македонија е назначен за Јавни говорници. РЗ Инфомедиа потпиша договор со Агенцијата за универзални услуги за телефонски именик и информации.

Следејќи ги трендовите на пазарот и регулативата на ЕУ, Агенцијата донесе одлуки за дерегулација на неколку пазари: дерегулација на сегментот на водови на изнајмени линии и избегнување на регулацијата на услугите за Ethernet изнајмени линии; минималниот пакет на изнајмени линии (малопродажба); пазарот на WLR (Изнајмување на линии на големо); малопродажба на традиционалните фиксни говорни услуги (пристап и сообраќај). Друштвото има обврска за цени базирани на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочни инкрементални трошоци ("LRIC").

Кон средината на 2019 година, Агенцијата спроведе ERT тестирање (методологија за определување на цени што се користат за истиснување на конкуренција) за широкопојасни големопродажни услуги пристапни мрежи од следната генерација што ги обезбедуваат двата доминантни оператори (Друштвото и А1 Македонија). Со развиениот ERT модел ќе се тестира можноста за економично реплицирање на малопродажните пакети, вклучувајќи ги и широкопојасните услуги со брзини на пристап поголеми од 30 Mb/s.

Белешки кон одделните финансиски извештаи

39. ИСТРАГА ЗА ОДРЕДЕНИ ДОГОВОРИ ЗА КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје, мнозински акционер на Друштвото), објави дека е вршена истрага на одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го ангажирал White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, донесе одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Република Северна Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, а коишто беа претходно обелоденети, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и американскиот Закон за спречување на корумпирано однесување во странство (ФЦПА). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД (МП) и Комисијата за хартии од вредност на САД (КХВ) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Во 29 декември 2011 година, Маѓар Телеком објави дека склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком ги објави клучните услови од спогодбата со МП и КХВ на 29 декември 2011 година. Поконкретно, Маѓар Телеком објави дека склучил договор за одложено гонење за период од две години (ДОГ) со МП. ДОГ истече на 5 јануари 2014 година, а врз основа на барањето на МП доставено во согласност со ДОГ, Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија, на 5 февруари 2014 година, ги отфрли обвиненијата против Маѓар Телеком.

Во врска со локалната истрага од страна на државните органи во Република Северна Македонија, а по претходно обелоденетите информации во финансиските извештаи на Друштвото за претходните години, во првиот квартал од 2023 година, првостепениот Кривичен суд издаде вонсудска пресуда со која тројцата обвинети поранешни менаџери на Друштвото ги прогласи за виновни и им наложи солидарно да ја надоместат штетата. Но, по предлог на Вишото јавно обвинителство, со пресудата од четврт квартал од 2023 година на Апелациониот суд – Скопје, сите обвиненија против обвинетите се отфрлени поради застареност на делото, согласно со последните измени во Кривичниот законик. Со оваа пресуда кривичната постапка против обвинетите е затворена и сега државата може да ги тужи обвинетите само за надомест на штета во граѓанска судска постапка.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од кое било регулаторно тело или други надворешни страни, освен како што е претходно обелоденето, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи можат да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.